

Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije

Broj 2

Prosinac 2008.

ISSN 1846-6001

PREVENCIJA I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE OVISNOSTI U DUBROVAČKO NERETVANSKOJ ŽUPANIJI U 2007. g.

Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti

**Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije
Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti**

**Prevencija i izvanbolničko liječenje ovisnosti u
Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2007. godini**

Dubrovnik 2008.

**Prevenција i izvanbolničko liječenje ovisnosti u
Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2007.g. /Broj 2/**

Nakladnik:

Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije

Dubrovnik, Dr. Ante Šercera 4A

tel: 341 000, faks:341 099

e-mail adresa: zzjz-dubrovnik@du.t-com.hr

www.zzjzdnz.hr

Glavni urednik:

Matija Čale Mratović, dr.med.

Autori:

Matija Čale Mratović, dr. med.

Mr. Karmen Kmetović Prkačin, dipl. soc. radnik

Ivana Pavić Mikolaučić, dr. med.

Asja Palinić Cvitanović, dr.med.

Lakić Mato, dr.med.

Suradnici:

Grafička obrada: **Maro Mratović**

Fotografija na naslovnici: **Branka Hure**

Lektorica: **Marija Milošević, prof. mentor**

Tisak: ALFA-2 d.o.o.

Naklada: 300 primjeraka

ISSN 1864-6001

Sadržaj

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I NEKE KARAKTERISTIKE OSOBA NA LIJEČENJU ZBOG ZLOUPORABE DROGA U SVIJETU I EUROPI	7
Opijati	8
Kokain	8
Sintetičke droge (stimulansi tipa amfetamina)	9
Halucinogene droge	9
Marihuana	9
 KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ, OSOBE LIJEČENE U HRVATSKOJ U 2007.	10
Tablica 1. Osobe liječene zbog zlorporabe psihoaktivnih droga, ukupno liječene, nove liječene i nove liječene na opijatima u Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2007.	11
Graf 1. Osobe liječene zbog zlorporabe psihoaktivnih droga; broj ukupno i prvi put liječenih osoba - sva sredstva i opijati - u Hrvatskoj od 1996. do 2007.	12
Graf. 2. Osobe liječene zbog zlorporabe psihoaktivnih droga - udio novih osoba u ukupnom broju liječenih u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2007.	12
Tablica 2. Osobe liječene zbog zlorporabe psihoaktivnih droga i stope na 100 000 stanovnika u dobi 15.-64. u 2007. u RH - prema županiji prebivališta	13
 ORGANIZACIJA PREVENCIJE I IZVANBOLNIČKOG LIJEČENJA OSOBA ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI	14
Savjetovalište u Dubrovniku	15
Savjetovalište na otoku Korčuli	15
Savjetovalište u Metkoviću i Pločama	15
 OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U DNŽ U 2007. Broj osoba liječenih zbog zlorporabe psihoaktivnih droga u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2007.	16
Tablica 3. Osobe liječene zbog zlorporabe psihoaktivnih droga - broj liječenih osoba (ukupno i prvi put liječenih), broj i udio osoba liječenih zbog zlorporabe opijata u periodu od 1998. do 2007. u DNŽ	16
Graf 3. Broj osoba liječenih zbog zlorporabe psihoaktivnih droga u DNŽ u periodu od 1998. do 2007.	17
Graf 4. Broj liječenih osoba zbog svih vrsta psihoaktivnih droga i udio novih osoba na opijatima, liječenih u DNŽ u periodu od 1998. do 2007.	17

Tablica 4. Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Odjelu za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti ZZJZ-DNŽ u 2007. po dobi, spolu, vrsti droge i mjestu (području) stanovanja	18
Tablica 5. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema dobi, vrsti droge i regiji stanovanja	18
Graf 5. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema dobi, vrsti droge i regiji stanovanja	19
Graf 6. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema sredstvu ovisnosti	20
Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga prema obrazovnom i radnom statusu u DNŽ u 2007.	20
Tablica 6. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema najvećem stupnju obrazovanja i regiji stanovanja	20
Graf 7. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema najvećem stupnju obrazovanja i regiji stanovanja	21
Tablica 7. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema radnom statusu i regiji stanovanja	21
Graf. 8. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema radnom statusu i regiji stanovanja	22
Tablica 8. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema radnom statusu, regiji stanovanja i vrsti droge	22
Graf 9. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema radnom statusu i regiji stanovanja	23
Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga prema načinu stanovanja, bračnom i roditeljskom statusu u DNŽ u 2007.	23
Tablica 9. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema tome s kime žive, regiji stanovanja i vrsti droge	23
Graf 10. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema tome s kime žive, regiji stanovanja i vrsti droge	24
Tablica 10. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema bračnom stanju i regiji stanovanja	24
Graf 11. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema bračnom stanju i regiji stanovanja	25
Tablica 11. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u DNŽ prema stanju bračne/izvanbračne zajednice i regiji stanovanja	25
Graf 12. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u DNŽ prema stanju bračne zajednice i regiji stanovanja	26
Tablica 12. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema roditeljskom statusu i regiji stanovanja	26

Graf 13. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema roditeljskom statusu i regiji stanovanja	27
<i>Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga prema povodu uzimanja, prvom sredstvu ovisnosti i vremenu dolaska na liječenje</i>	27
Tablica 13. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u HR i DNŽ prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i regiji stanovanja.	27
Graf 14. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u HR i DNŽ prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i regiji stanovanja.....	28
Tablica 14. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe neopijatskih droga u 2007. u HR i DNŽ prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti	28
Graf 15. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe neopijatskih droga u 2007. u HR i DNŽ prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i regiji stanovanja.	29
Tablica 15. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema prvom probanom sredstvu ovisnosti i regiji stanovanja.	29
Graf 16. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema prvom probanom sredstvu ovisnosti i regiji stanovanja	30
Tablica 16. Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ i HR prema prosječnoj dobi prvog uzimanja uopće, prvog uzimanja i prvog uzimanja glavnog sredstva, prvog javljanja na liječenje i prosječnoj starosti prema vrsti psihoaktivnih droga	30
Tablica 17. Prosječno trajanje redovitog uzimanja psihoaktivnih droga za sve osobe koje u DNŽ dolaze na liječenje po prvi put u razdoblju od 2004. do 2007. prema sredstvu ovisnosti	31
<i>Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga prema tome tko je prvi saznao za ovisnost i tko je osobu uputio na liječenje</i>	32
Tablica 18. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema tome tko je prvi saznao za ovisnost, regiji stanovanja i vrsti droge	32
Graf 17. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema tome tko je prvi saznao za ovisnost i regiji stanovanja	32
Tablica 19. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u DNŽ prema vremenu kada su roditelji saznali za ovisnost – usporedba HR, DNŽ, gradovi i regije u županiji	33
Graf 18. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u DNŽ prema vremenu kada su roditelji saznali za ovisnost – usporedba HR, DNŽ, gradovi i regije u županiji	33
Tablica 20. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u 2007. u DNŽ prema vremenu kada su roditelji saznali za ovisnost – usporedba HR, DNŽ, gradovi i regije u županiji	34
Graf 19. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u 2007. u DNŽ prema vremenu kada su roditelji saznali za ovisnost – usporedba HR, DNŽ, gradovi i regije u županiji	34
Tablica 21. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u Hrvatskoj, DNŽ i gradovima i mjestima u županiji prema načinu upućivanja na liječenje i vrsti droge	35

Graf 20. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u DNŽ prema načinu upućivanja na liječenje u pojedinim regijama i gradovima	35
Tablica 22. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u 2007. u Hrvatskoj, DNŽ i regijama u županiji prema načinu upućivanja na liječenje	36
Graf 21. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u 2007. u Hrvatskoj, DNŽ i regijama u županiji prema načinu upućivanja na liječenje	36
Tablica 23. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u Hrvatskoj, DNŽ i radovima i mjestima u županiji prema načinu početka liječenja	37
Graf 22. Način početka liječenja – nove i sve liječene osobe u 2007. u DNŽ prema regiji stanovanja	38
Rizična ponašanja	38
Tablica 24. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. prema anamnestičkim podacima o zaraženosti Hepatitisom B, C i HIV-om	38
Tablica 25. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2007. u DNŽ prema prvom kaznenom djelu i regijama stanovanja	39
Graf 23. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2007. u DNŽ prema prvom kaznenom djelu i regijama stanovanja	39
Podaci o smrtima ovisnika 1998.-2007. u Hrvatskoj	40
Prikaz rada Odjela za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije u 2007.	40
Tablica 26. Najvažnije zdravstvene i druge usluge obavljene u Odjelu za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u 2007. prema vrsti i broju	41
Preventivne aktivnosti Odjela za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	41
Preventivne aktivnosti Odjela za školsku medicinu Zavoda za javno zdravstvo	41

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I NEKE KARAKTERISTIKE LIJEČENIH OSOBA U SVIJETU I EUROPI

Svjetsko izvješće o kretanju droga u svijetu za 2007. (World Drug Report 2007., u daljnjem tekstu Izvješće za 2007. i 2008.), po prvi put pokazalo je kako se trud isplatio i kako su zajednički rad i međunarodna suradnja dali rezultate u smanjenju svjetskog problema s ilegalnim drogama. Praktično, za svaku vrstu ilegalne droge (kokain, heroin, marihuana, stimulansi tipa amfetamina), zabilježeni su znaci stabilizacije na planu kultivacije, proizvodnje, zakonske regulative ili konzumacije. Ovo ne znači da je problem s ilegalnim drogama riješen. Napredak na jednom području često je praćen negativnim trendovima na drugom, ali u cjelini gledano, po prvi put dostignuta je točka u kojoj je svjetski problem s ilegalnim drogama stabiliziran i doveden pod kontrolu. Prema rezultatima istog izvješća, udio zaplijenjene droge je u značajnom porastu pa se procjenjuje da 42% ukupne proizvodnje kokaina i 26% ukupne proizvodnje opijata u 2006. nije stiglo do korisnika droga.

Dok je, opisujući situaciju iz 2006., Izvješće za 2007. ukazivalo na stabilizaciju problema s drogama u svijetu, Izvješće za 2008. govori kako je stabilizacija pod prijetnjom. U 2007. u Afganistanu ostvarena je rekordna berba i proizvodnja opijuma (82% svjetske kultivacije i 92% svjetske proizvodnje opijuma). Zemlje Južne Amerike (Kolumbija, Bolivija i Peru) ponovo povećavaju kultivaciju koke, premda je zbog slabijeg uroda proizvodnja ostala ista. Na tržištu marihuane dva su uznemirujuća trenda: Afganistan postaje jedan od glavnih proizvođača hašiša, a u razvijenim zemljama proizvodnja marihuane u zatvorenom daje sojeve snažnijeg djelovanja. Porast ponude s razvojem novih putova prijenosa (većina kroz Afriku) prijeti povećanjem potražnje u zemljama gdje je problem razvijen (prvenstveno u razvijenim zemljama) i stvaranjem novih tržišta u zemljama gdje ga nije bilo.

Unatoč gore spomenutom porastu površina pod kokom, one su još uvijek znatno manje nego u ranijem periodu od 1990-ih do 2000. pa je zadnjih nekoliko godina proizvodnja kokaina u svjetskim razmjerima ipak stabilna. Trend stabilizacije pokazuje i potražnja u Americi koja značajno pada zadnjih godina (udio pozitivnih među na kokain testiranim radnicima u Americi samo u 2007. pao je za 19%). Istovremeno, tržište kokaina u Europi je i dalje u usponu, povećavši se zadnjih desetak godina u nekim zemljama i do tri puta.

Heroin koji se konzumira u Europi dolazi uglavnom iz Afganistana u kojem u 2007., zahvaljujući povećanoj kultivaciji, raste proizvodnja, a nakon 6 godina ponovo se budi i proizvodnja opijuma u jugoistočnoj Aziji. Dok je potražnja na svjetskoj razini još uvijek relativno stabilna, prvenstveno u zemljama Sjeverne Amerike, zapadne i središnje Europe, ona raste u zemljama susjedima Afganistana, zemljama istočne i južne Afrike i Južne Amerike.

Po zasađenim površinama, proizvedenim količinama i broju konzumenata, svjetskim ilegalnim tržištem dominira konoplja (marihuana). Ukupno zasađene površine teško je procijeniti, obzirom da se ista proizvodi u najmanje 172 zemlje. Donedavnog glavnog proizvođača marihuane Maroko (s ukupno 70% hašiša namijenjenog europskom tržištu), u 2007. istiskuje Afganistan. No, unatoč svemu, procjenjujemo da se ukupna količina zadržava na istoj razini zadnjih godina. Uporaba marihuane opada u Oceaniji i stabilizira se u zapadnoj Europi i Sjevernoj Americi, a raste u Meksiku, Južnoj Americi i zapadnoj i centralnoj Africi. Porast količine aktivne tvari (THC) u marihuani rezultat je sve veće proizvodnje marihuane u zatvorenom u Sjevernoj Americi i Kanadi gdje su se proizvođači pred represivnim sustavom skrili u svoje kuće. Tako je koncentracija THC-a u marihuani u Americi 8,8% i dvostruko je veća nego prije 1999.

Ilegalna proizvodnja stimulansa tipa amfetamina koristi legalno proizvedene prekursore pa se svjetska proizvodnja procjenjuje neizravno. Ima naznaka da raste proizvodnja amfetamina (proizvode se najvećim dijelom u Europi), a pada proizvodnja ecstasyja koji se proizvodi u Sjevernoj Americi, zapadnoj Eu-

ropi i Oceaniji, a raste i proizvodnja u istočnoj i jugoistočnoj Aziji. U Europi je glavni proizvođač Nizozemska i Poljska, a slijede ih Belgija i zemlje baltičke regije. Po veličini problema, u Europi i Aziji na prvom mjestu su i dalje opijati (uglavnom heroin), a u Americi kokain, dok je u Africi najveći broj zahtjeva za liječenjem povezan s marihuanom.

Premda vrlo optimistična situacija iz 2006., već je 2007. pokazala koliko je nestabilna. Potrebno je naglasiti da na stanje ilegalnih droga u svijetu utječe velik broj kompleksnih čimbenika. Mnogo je još potrebno napraviti na svjetskoj razini kako bi problem s ilegalnim drogama stvarno došao pod kontrolu. Treba imati na umu da opća politička situacija pojedinih zemalja pogoduje stvaranju uvjeta za proizvodnju i za trgovinu. Kultivacija droga uspijeva u politički nestabilnim područjima, gdje vlada korupcija i bezakonje, ali i siromaštvo. Još je mnogo truda potrebno uložiti da se unaprijedi politička situacija, a siromašne seljake zemalja proizvođača koke i opijuma usmjeri na proizvodnju drugih kultura da se stane na kraj organiziranom kriminalu, koji za svoje putove prijenosa koristi zone najmanjeg otpora, zone nestabilnosti, gdje vlada korupcija umjesto zakona. Cilj je ojačati zakon, unaprijediti integritet sudstva i sudske prakse i boriti se protiv korupcije na svim razinama, ukoliko se zemlje ne žele naći u unakrsnoj vatri kriminala vezanog uz trgovinu drogom. Pored Centralne Amerike i Kariba, u Izvješću iz 2007., kao rizična zona posebno se ističe i područje Balkana.

Opijati (heroin)

U Sjedinjenim Američkim Državama zlorporaba opijata u opadanju je od 2000. Najveći je broj ovisnika o opijatima (heroinu) u Aziji (polovina o heroinu ovisne svjetske populacije). U zemljama zapadne i centralne Europe zlorporaba opijata stabilna je ili u opadanju. Raste u Africi. Opijate koristi 0,1-0,8% odraslih Europljana. No, i dalje ostaje medicinski i društveno najteža ovisnost. Znatan porast supstitucijskog tretmana zamjenskim drogama (agonistima heroina) diljem cijele Europe zabilježen u proteklih par godina pokazuje porast i starenje populacije korisnika heroina, za koje se očekuje da će zahtijevati njegu i ostati najveći korisnici kapaciteta za tretman i u budućnosti. Karakteristika opijatskih ovisnika koji ulaze u tretman je: starija dob (prosjeck 30 g.), imaju višu stopu nezaposlenosti i slabiji obrazovni status i često pridružene psihijatrijske poremećaje (depresije, anksiozni poremećaji, asocijalni poremećaji, borderline). Oko 60 % prvi je put uzelo heroin u dobi mlađoj od 20 g., jedna trećina u dobi 20-24 g., dok je prva uporaba heroina u dobi iznad 25 godina neuobičajena. Od prve uporabe do dolaska na tretman prolazi 7-8 godina (starost 29-30 g.). Većina opijatskih ovisnika uzima više droga. Preko 43% svih opijatskih ovisnika koji su ušli u tretman u 2006. uzimali su drogu iv., a 40% onih koji su u tretman ušli po prvi put. Mnogi heroinski iv. ovisnici uzimaju više droga, sve ih je više koji uzimaju i kokain, a kokainski ovisnici - heroin.

Kokain

Potražnja kokaina u pojedinim zemljama Europe u usponu je. Zlorporaba kokaina u Španjolskoj je 2005. dostigla premoć Amerike. Kao razlog dolaska u terapiju, kokain je treća droga nakon heroina i marihuane u Europi. U cjelini, situacija s kokainom vrlo je heterogena u cijeloj Europi, premda se može reći da je, povijesno gledajući, trenutno na visokim razinama. Bilo bi pogrešno zaključiti da će znakovi stabilizacije korištenja kokaina tamo gdje se pojavi, značiti stabilizaciju problema vezanih uz uporabu ove droge, obzirom da problemi vezani uz uporabu droge zaostaju nekoliko godina za trendom povećanja korištenja iste. Primjer se može vidjeti u zemljama poput Nizozemske i Španjolske gdje je korištenje kokaina već dobro ukorijenjeno, pa je svaki četvrti zahtjev za liječenjem, zahtjev za liječenjem zbog ovisnosti o kokainu. Sveukupno, zahtjevi za liječenjem zbog ovisnosti o kokainu udvostručili su se u periodu od 1999. do 2004.

Karakteristike ovisnika o kokainu su starija dob (prosjeck 31 g.), dominantno su muškog spola. Većina je počela s uzimanjem neke droge u dobi između 15 do 24 g. Zadnjih godina, u europskim zemljama, raste briga o javno zdravstvenim posljedicama rastuće zlorporabe kokaina. Kronična zlorporaba kokaina izaziva značajne zdravstvene probleme srčano žilnog sustava (ateroskleroza, slabost srčanog mišića, pore-

mećaj rada srca, ishemija srca), nervnog sustava (moždana kap i epileptični napadi), i psihijatrijske poremećaje, npr. razvoj paranoidne psihoze i drugi. Čak i u zemljama Europe još uvijek nije dovoljno razvijena svijest o povezanosti navedenih bolesti i uporabe kokaina, pa kao posljedica te činjenice dio problema vezanih uz zlouporabu kokaina ostaje neprepoznat, a time izostaje i odgovarajuća skrb. Na ovisnost o kokainu slabo djeluju uobičajene psihosocijalne intervencije, a ne postoji ni odgovarajuća farmakoterapija koja bi postigla značajnije rezultate. Zlouporaba cracka u Europi relativno je rijetka i vezana uz određene socijalno marginalizirane grupe u nekim gradovima.

Sintetičke (stimulansi tipa amfetamina) i halucinogene droge (LSD)

Zlouporaba sintetičkih droga (amfetamina, metamfetamina i ecstasyja) rijetka je u općoj populaciji. Prema tome je značajno veća među mladima, posebno određenim socijalnim i kulturnim grupama. Opasnost da osoba koja uzima sintetičke droge, uzme i kokain, 20 puta je veća nego u populaciji koja ne uzima droge. Trend uporabe sintetičkih droga u Europi je silazan, što se tumači slabljenjem popularnosti tih droga, no postavlja se pitanje - nije li dio pada rezultat zamjene kokainom? Rekreativna uporaba ovih droga, vezana uz određenu vrstu glazbe i plesa tipično je visoka, npr. među redovitim gostima plesnih klubova gdje postotak uzimatelja ecstasyja u velikim dozama (više od 4 tablete pri izlasku) iznosi i do 36% (podaci iz 2003., United Kingdom Mixmag music magazine, McCambridge et al., 2005). Iako možda ekstremno, ovaj primjer uz brojne slične ukazuje na izrazito veliku povezanost određene rekreativne aktivnosti i uporabe sintetičkih droga.

Broj osoba koje dolaze na terapiju zbog zlouporabe sintetičkih droga relativno je malen. Prosječna dob liječenih u 2007. je 29 g. i prvi put su uzeli drogu u dobi od 19 g. U ovoj grupi je udio ženskih osoba nešto veći nego kod drugih droga. Amfetamine konzumiraju u kombinaciji s drugim drogama, uglavnom marihuana i alkohol. Nešto su mlađe dobi oni koji u tretman dolaze zbog zlouporabe ecstasyja.

Procjenjuje se da je 3,3% europske populacije u dobi 15-64 godine starosti konzumiralo amfetamine barem jednom u životu (ecstasy 3%), a zadnju godinu samo 0,6% (ecstasy 0,8%). Značajno je veći udio konzumenata u populaciji mladih od 15 do 34 godine starosti. Barem jednom u životu amfetamine je uzelo 5% predstavnika ove dobne grupe (raspon između zemalja 0,2-16,5%). Zadnju godinu amfetamine je uzelo oko 1,3% mladih Europljana.

Prema tome zlouporaba LSD-a općenito je niska i stabilna. U zadnje vrijeme sve je više dokaza o dostupnosti prirodnih halucinogenih droga, npr. halucinogenih gljiva na tržištu.

Marihuana

Marihuana je najčešće korištena droga u svijetu i Europi. Ranih 90-ih naglo je porasla konzumacija marihuane, 1998. bilježi se trend stabilizacije da bi u periodu od 2003. do 2006. pala. Od 2003. do 2006. bilježi se pad konzumiranja marihuane i u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Općenito zadnjih godina konzumiranje marihuane i dalje pokazuje trend stagnacije. Manji broj ljudi uzima marihuanu, no oni koji ju uzimaju, to rade u većim količinama i češće, što osim ulaska u terapiju kroz penalni sustav, dijelom objašnjava veći broj zahtjeva za tretmanom u europskim zemljama. Na tržište dolazi u formi trave i smole (koncentracija aktivne tvari od 1-17%), dok je u formi ulja izuzetno rijetka. Karakteristike osoba koje dolaze na tretman zbog zlouporabe marihuane su mlađa dob (prosječno 24,5 g., a oni koji dolaze prvi put 23,8 g.), uglavnom su muškog spola, još u procesu školovanja, žive s roditeljima. Procjenjuje se da je 22% (prosječno 10-25%) populacije Europljana u dobi od 15-64 g. konzumiralo marihuanu barem jednom u životu (najveći udio u Danskoj - 37%). Zadnji mjesec dana marihuanu je uzelo približno 8% populacije, a zadnji tjedan oko 4%.

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ, OSOBE LIJEČENE U HRVATSKOJ U 2007.

Geostrateška pozicija Hrvatske čini je tranzitnom zemljom preko koje se opojna droga krijumčari na putu između zemalja proizvođača i zemalja potrošača, što se naziva i »Balkanskom rutom«, najkraćim putem s istoka na zapad Europe, a u novije vrijeme, dolaskom novih sintetskih droga, i suprotnim smjerom. Marihuana i hašiš uglavnom stižu pomorskim putem iz Afrike, cestovnim putem iz nama susjednih zemalja, manji dio rezultat je ilegalne domaće proizvodnje, a u ljetnim mjesecima turisti je donose uglavnom za svoje potrebe. Sintetičke droge poput amfetamina i ecstasyja stižu iz zapadnoeuropskih zemalja, ali i narkot tržišta pojedinih istočnih i nama susjednih zemalja. Prema riječima izvršnog direktora UNODC-a Antonija Marija Coste, kartelima koji operiraju balkanskom rutom, samo prodaja heroina iz Afganistana godišnje donese preko 2 milijarde eura. Ovim ilegalnim novcem povećava se siromaštvo i stopa kriminaliteta, a on završava i kod radikalnih grupacija. Ono što zabrinjava je da Balkan postaje raskrscnicom, ne samo za heroin, nego i za kokain koji brodovima stiže iz zemalja Južne i Centralne Amerike. Iako se 99% kokaina prosljeđuje u zemlje zapadne Europe, dio isporuke ostaje i za zemlje duž „Balkanske rute“.

Napredovanje balkanskih zemalja prema članstvu u NATO-u i EU ima mjerljivog utjecaja na trgovinu drogom. Institucije jačaju, usvajaju se nove mjere regionalne suradnje, a prisutan je i tehnološki napredak kad je u pitanju kontrola granica. Zbog povećanih napora represivnog aparata i bolje međunarodne suradnje, balkanski koridor za prenošenje ilegalnih droga, sve je teži za trgovce drogom.

U našu županiju droga dolazi iz više smjerova. Jedan smjer je iz pravca Splita morem uglavnom preko Vele Luke na otok Korčulu u pravcu Pelješa i kopnom jadranskom magistralom u pravcu Dubrovnika; drugi smjer je iz pravca Bosne i Hercegovine, preko Metkovića u pravcu Pelješa i Dubrovnika, zatim preko Ivanice u pravcu Dubrovnika, a treći smjer dolazi iz pravca Crne Gore magistralom u pravcu Konavala i Dubrovnika. Dio droge dolazi prekooceanskim brodovima u luku Ploče, na svom putu prema Europi. Vjerojatno dio droge dolazi i prekooceanskim avionskim linijama, a manja količina i poštanskim pošiljkama iz Hrvatske. Promet je značajno intenzivniji za ljetnih mjeseci, kada turisti određeni dio droge donose sobom za vlastitu uporabu.

Sustav praćenja problema ovisnosti kao zasebnog medicinsko-društvenog fenomena utemeljen je u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo 1978. godine, od kada se vodi Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga. Registar prati podatke (Pompidou upitnikom) o osobama liječenim zbog zlouporabe droga u zdravstvenom sustavu (bolnice, specijalističko-konzilijarne službe te Službe za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje ovisnika županijskih zavoda za javno zdravstvo) i podatke o uzrocima smrti umrlih ovisnika. Prijavljivanje osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u sustavu zdravstva zakonska je obveza te ne treba naglašavati koliko je ujednačavanje kvalitete i obuhvata praćenja, preduvjet za precizniji prikaz stanja.

Proširenost zlouporabe droga u Hrvatskoj prati se izravno podacima o osobama u sustavu zdravstva i neizravno – anketama među (najčešće) učenicima, podacima iz drugih sektora (zapljene, prekršajna i krivična djela, kontrola prekursora). U 2007. postignut je dogovor s terapijskim zajednicama i kaznenim tijelima RH o prikupljanju podataka o liječenim osobama te će se iste nakon edukacije uključiti u izvješćivanje Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo.

Pet ključnih epidemioloških indikatora za praćenje pojavnosti zlouporabe droga su:

1. Premoć i načini uporabe droga u općoj populaciji (populacijska istraživanja)
2. Premoć i načini problematične uporabe droga (statistička premoć/procjene incidencije i istraživanja među ovisnicima)
3. Zarazne bolesti povezane s uporabom droga (premoć i incidencija HIV-a, hepatitisa B i C kod intravenskih ovisnika)
4. Smrti povezane s uporabom droga i smrtnost među ovisnicima (statistike o smrtnosti u općoj populaciji, posebni registri o smrtnosti među ovisnicima, kohortna istraživanja među ovisnicima)
5. Zahtjevi za liječenjem (statistike ustanova koje se bave liječenjem ovisnosti o drogama i klijentima koji su započeli liječenje)

Od 1978. do danas u Hrvatskoj je ukupno registrirano 20 968 osoba u tretmanu zbog ovisnosti, od čega 10 588 ovisnika na opijatima. Procjenjuje se da je stvarni broj ovisnika 2-3 puta veći, ovisno o veličini mjesta i organiziranosti svih oblika pomoći ovisnicima.

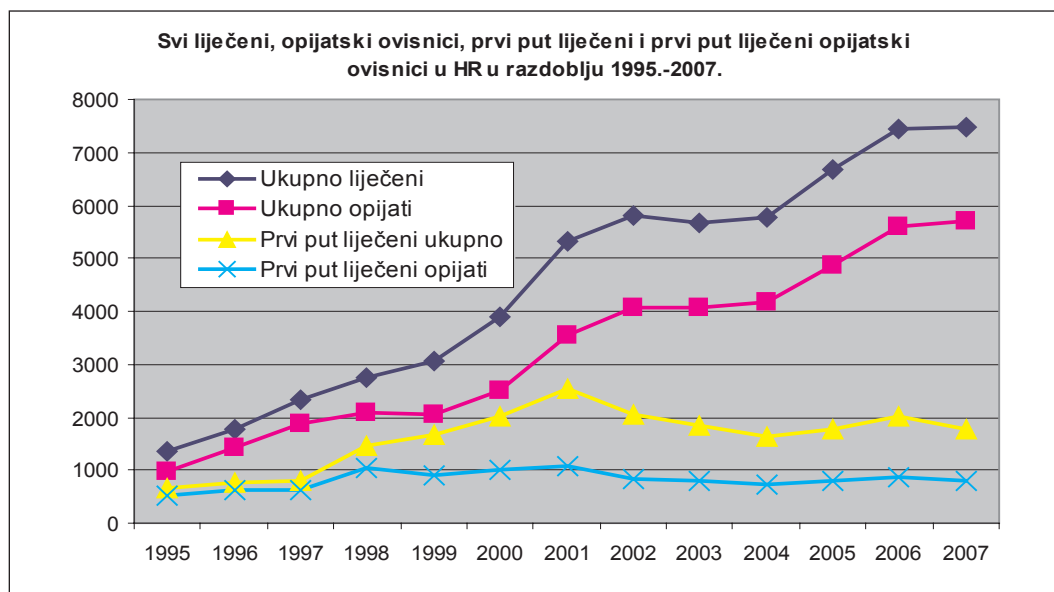
Tablica 1.* Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, ukupno liječene, nove liječene i nove liječene na opijatima u Hrvatskoj, u razdoblju od 1995. do 2007.

Godina	UKUPNO LIJEČENI U 2007.			NOVI LIJEČENI U 2007.		
	Ukupno liječeni	Stopa na 100.000**	Od toga opijati	Novi ukupno	Od toga opijati	Udio novih od ukupno liječenih
1995.	1.340		989	652	521	48,7
1996.	1.766		1.436	749	610	42,2
1997.	2.344		1.866	797	631	34
1998.	2.750	54,4	2.085	1.466	1.048	53,3
1999.	3.048	61,1	2.057	1.657	893	54,4
2000.	3.899	84,3	2.520	2.026	1.009	52
2001.	5.320	109,1	3.549	2.548	1.066	48
2002.	5.811	130,4	4.061	2.067	846	35,6
2003.	5.678	127,4	4.079	1.840	802	32,4
2004.	5.768	129,7	4.163	1.619	732	28,1
2005.	6.664	223,8	4.866	1.767	784	26,5
2006.	7.427	248,1	5.611	2.001	876	26,9
2007.	7.464*	250,3*	5.703*	1.779*	800*	23,9*

* U ukupnom broju uračunato je i 29 stranih državljana koji su se liječili u 2007. na području RH.

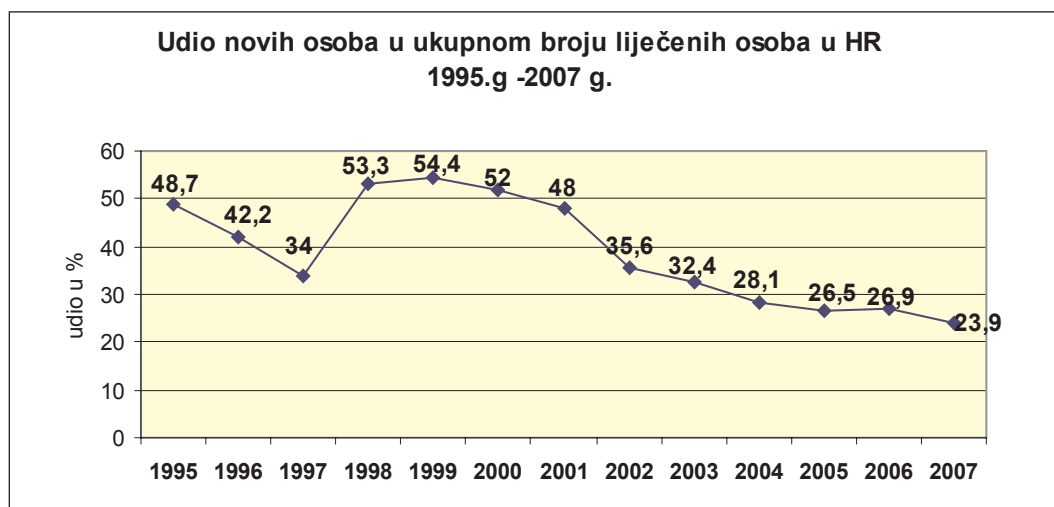
* preuzeto (Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2007. Prim. dr. sc. Marina Kuzman i sur. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (www.hzjz.hr))

Graf 1. *Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga; broj ukupno i prvi put liječenih osoba - sva sredstva i opijati - u Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2007.

*preuzeto (Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2007.g. Prim.dr.sc. Marina Kuzman i sur. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (www.hzjz.hr))

Graf. 2. Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga - udio novih osoba u ukupnom broju liječenih u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1995. do 2007..

Broj ukupno liječenih osoba raste kontinuirano, od 1340 osoba u terapiji u 1995. na 7 464 osoba u 2007., odnosno od 989 opijatskih ovisnika u 1995. na 5 703 opijatskih ovisnika u 2007. Broj novih opijatskih ovisnika održava se na razini od oko 800 osoba godišnje zadnjih 6 godina, u usporedbi s oko 1000 godišnje u razdoblju od 1998. do 2001. Ovi pokazatelji upućuju na zaustavljen trend porasta konzumiranja droga prvenstveno tipa heroína i marihuane.

Dok je u Americi na prvom mjestu zahtjeva za liječenjem, a u Europi na drugom, ovisnost o kokainu kao razlog dolaska na liječenje kod nas je tek sporadična. Razlog tome je kasnija pojava kokaina na našem tržištu, pa se ekspanzija problema i veći broj ovisnika o kokainu na liječenju u Hrvatskoj očekuje tek za koju godinu. Ovisnici o kokainu, opasnoj drogi, čije su zdravstvene posljedice, a posebno psihijatrijski poremećaji koji nastaju, još i otporniji na liječenje, u praksi se u terapiji često nađu kao

teži psihijatrijski poremećaji kod kojih se naknadno utvrdi da su posljedica ili manifestacija ovisnosti o kokainu. Dodatni društveni problem koji nas očekuje je i činjenica da kokain, ne samo da je skuplja droga, nego i odnosi aktivnu, radno produktivniju, uspješnu mladu populaciju pa su ekonomske štete koje nastaju još i neusporedivo veće.

Uzmimo još u obzir nizak natalitet, broj izgubljenih mladih života u prometnim nesrećama, izgubljenju produktivnost postojećih heroinskih i drugih ovisnika, problem s ekcesivnim konzumiranjem alkohola i tamnu brojku ovisnika o alkoholu među mladima, možemo samo pretpostaviti što to znači za Hrvatsku i koji je to dodatni nenadoknativ gubitak u ljudskom, socijalnom i ekonomskom potencijalu zemlje.

Tablica 2. *Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga i stope na 100 000 stanovnika u dobi 15-64 u 2007. u RH prema županiji prebivališta

Županija	Liječene osobe ukupno				Osobe liječene prvi put			
	Broj	stopa na 100000 **	Od toga opijati	stopa na 100000 **	broj	udio od ukupno liječenih (u %)	Od toga opijati	udio od prvi put liječenih (u %)
Bjelovarsko-bilogorska	28	32,3	5	5,8	24	85,7	4	16,7
Ličko-senjska	12	36,3	6	18,2	4	33,3	0	0
Požeško-slavonska	24	43,7	19	34,6	8	33,3	5	62,5
Virovitičko-podravska	34	55,9	10	16,4	23	67,7	1	4,4
Krapinsko-zagorska	57	60,4	28	29,7	29	50,9	9	31
Koprivničko-križevačka	51	61,8	22	26,7	19	37,3	4	21,1
Vukovarsko-srijemska	101	74,9	70	51,9	48	47,5	20	41,7
Sisačko-moslavačka	94	77,4	54	44,5	28	29,8	10	35,7
Međimurska	106	132,4	87	108,7	21	19,8	12	57,1
Karlovačka	135	146,6	34	36,9	41	30,4	12	29,3
Osječko-baranjska	327	147,6	172	77,6	110	33,6	27	24,6
Brodsko-posavska	169	147,9	99	86,6	61	36,1	23	37,7
Zagrebačka	314	149,4	222	105,6	88	28	35	39,8
Varaždinska	219	176,5	162	130,4	44	20,1	19	43,2
UKUPNO HRVATSKA	7435	250,3	5676	191,1	1764	23,7	788	44,6
Splitsko-dalmatinska	823	265,8	771	249	133	16,2	102	76,7
Primorsko-goranska	635	300,2	562	265,7	112	17,6	68	60,7
Šibensko-kninska	248	347	229	320,4	46	18,6	38	82,6
Dubrovačko-neretvanska	280	348,8	214	266,8	72	25,7	38	52,8
Grad Zagreb	2385	444,2	1694	315,5	596	25	216	36,2
Istarska	757	532,6	668	469,9	121	16	73	60,3
Zadarska	636	599,2	548	516,3	133	20,9	68	51,1

*preuzeto (Izvjешće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2007. Prim. dr. sc. Marina Kuzman i sur. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (www.hzjz.hr))

Stope računane prema Popisu stanovništva 2001., Državni zavod za statistiku

** Od 2005. u praćenju broja ovisnika u Hrvatskoj primjenjuje se standardizirana stopa (liječeni registrirani ovisnici u jednoj godini) na 100 000 stanovnika u dobi od 15-64 godina. Ovakav način računanja omogućuje usporedivost različitih populacija, bez obzira na veličinu grada, općine ili županije. **Standardizirana stopa je relativni broj i ne obilježava stvarni broj ovisnika već broj ovisnika na (zamišljenih) 100 000 stanovnika nekog područja dobi 15-64..**

U 2007. u sustavu zdravstva u Hrvatskoj, prema Registru za praćenje osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, liječeno je 7464 (7435-građani Republike Hrvatske i 29 stranih državljana) osoba ili 250,3/100 000 stanovnika dobi 15-64 godina, od čega 5676 osoba na opijatima ili 191,1 osobe na 100 000 stanovnika u dobi od 15-64 godina. Novih liječenih osoba u 2007. je 1764, od čega 788 osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti. Iznad hrvatskog prosjeka nalaze se Zadarska i Istarska županija, zatim Grad Zagreb, Dubrovačko-neretvanska, Šibensko-kninska, Primorsko-goranska i Splitsko-dalmatinska županija. Najveću stopu od 599,2 liječenih osoba (516,3 opijatskih ovisnika) na 100 000 stanovnika dobi 15-64 u 2007. ima Zadarska županija, slijedi je Istarska županija sa stopom od 532,6 (469,9 za opijatske ovisnike), Grad Zagreb sa 444,2 (315,5 opijatskih). Dubrovačko-neretvanska županija zauzima četvrto mjesto sa 348,8 (266,8 opijatskih) liječenih osoba dobi 15-64 na 100 000 stanovnika. Najviše je osoba liječeno zbog heroína (76,4%), zatim zbog marihuane (13,3%). Ostala su sredstva malo zastupljena.

Broj osoba liječenih zbog zlouporabe opijata samo djelomično odražava veličinu problema u pojedinoj županiji. On mjeri najmanje dvije kategorije; broj liječenih osoba u populaciji i kvalitetu rada tj. obuhvat ovisnika od strane Odjela za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Tamo gdje je mreža razvijenija, a odjeli bolje rade, obuhvat je veći, pa je i veći broj registriranih osoba. Nedostajući je broj za one ovisnike koji se nalaze samo u registru nevladinih udruga, jer se o njima imaju podaci samo brojem prema navodima volontera udruga. Premda je najveći dio tih ovisnika u nekom vremenskom periodu već registriran u sustavu zdravstva, ipak ostaje određeni broj osoba za koje ne postoje podaci. U procjeni veličine problema značajni su pokazatelji; broj novih i udio u ukupnoj populaciji liječenih osoba, te broj godina redovitog uzimanja nekog sredstva do dolaska na liječenje. Što je udio novih osoba uključenih u liječenje i broj godina redovitog uzimanja do dolaska na liječenje manji, to je bolji obuhvat populacije ovisnika i ukazuje na bolji rad sustava i stabilizaciju problema po pitanju određene droge.

ORGANIZACIJA PREVENCIJE I IZVANBOLNIČKOG LIJEČENJA OSOBA ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI

Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, postaje sastavni dio Županijskog zavoda za javno zdravstvo u siječnju 2004. Poslovi i zadaće Odjela definirani su u Zakonu o zdravstvenoj zaštiti (NN121/2003), Zakonu o Izmjenama i dopunama Zakona o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (NN163/2003) te Nacionalnoj strategiji za borbu protiv ovisnosti (razdoblje od 2006. do 2012.) i Akcijskom planu suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2006.-2009. U 2007. Odjel djeluje kroz sedam savjetovaništva kako bi bio dostupan svim ovisnicima i njihovim obiteljima u županiji. Središte Odjela je u Dubrovniku, a ispostave se nalaze u Metkoviću, Pločama, te na otoku Korčuli (grad Korčula, Blato, Vela Luka i Smokvica). Zaposleno je 14 stručnih osoba, od čega 6 u punom radnom vremenu.

Primarna zadaća Odjela je zdravstvena skrb o konzumentima i ovisnicima o ilegalnim drogama te stručni nadzor nad provođenjem specifične supstitucijske farmakoterapije kod opijatskih ovisnika uz savjetodavni i psihoterapijski rad s konzumentima i ovisnicima te članovima njihovih obitelji. Odjel također prikuplja i analizira zdravstveno-statističke pokazatelje na području zlouporabe opojnih droga, uključujući i vođenje Registra osoba liječenih zbog zlouporabe opojnih droga, praćenje proširenosti infekcije HIV-om, hepatitisom B i C među ovisnicima te praćenje smrti i uzroka smrti među ovisnicima. Kako bi podaci o proširenosti konzumiranja svih vrsta opojnih droga bili što potpuniji, Odjel zajedno s ostalim službama Zavoda (prvenstveno sa Službom za školsku medicinu) sudjeluje i u provedbi istraživanja te analizi poda-

taka o stilu života te konzumiranju sredstava ovisnosti kod mladih. Na području prevencije, Odjel osigurava pomoć odgojno-obrazovnim ustanovama u provedbi dijela aktivnosti predviđenih preventivnim programima u sustavu odgoja i obrazovanja, a posebno u specifičnoj edukaciji stručnih djelatnika u odgojno-obrazovnom sustavu, a sudjeluje i u edukaciji zdravstvenih djelatnika. Odjel također koordinira i sudjeluje u promotivnim aktivnostima vezanim uz borbu protiv ovisnosti (obilježavanje Dana i Mjeseca borbe protiv ovisnosti) koje se provode u suradnji s drugim ustanovama te surađuje s medijima.

U svrhu poboljšanja cjelokupne skrbi o konzumentima i ovisnicima o opojnim drogama, Odjel surađuje sa različitim ustanovama (zdravstvenim i nezdravstvenim) koje pomažu na području suzbijanja ovisnosti, liječenja, rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika, kao što su Centri za socijalnu skrb te Obiteljski centar, i nevladine udruge koje se bave ovom problematikom. Od znatne važnosti je i suradnja s Općinskim državnim odvjetništvom i sudovima radi provedbe mjera obveznog liječenja osoba kojima su to odredili nadležni sudovi. Od 2007. Odjel izrađuje i godišnju publikaciju Prevencija i izvanbolničko liječenje ovisnosti u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

Djelatnost prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti u Zavodu za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije financira se iz tri izvora; Ugovorom s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje, Ministarstvom zdravstva i Dubrovačko-neretvanskom županijom.

Savjetovalište u Dubrovniku

Savjetovalište radi na adresi Branitelja Dubrovnika 41 (u krugu Stare bolnice) 20000 Dubrovnik, Tel: 020 411-168. RADNO VRIJEME; ponedjeljak, srijeda i petak: od 8 do 14 sati, utorak i četvrtak: od 14 do 20 sati. U timu Odjela Dubrovnik rade Ivana Pavić Mikolačić, dr. med., voditeljica Odjela, koja se nalazi na specijalizaciji iz psihijatrije, a mijenja je Mirela Hančević dr. med., dvije stručne suradnice – Martina Jerinić, prof. pedagogije i mr. Karmen Kmetović Prkačin dipl. soc. radnica, zdravstveni tehničar Stijepo Njirić i Dragica Karlovac, prof. psihologije (zaposlena temeljem ugovora o djelu).

Savjetovališta na otoku Korčuli

Savjetovalište Korčula radi na adresi Plokata bb, 20 260 Korčula, Tel: 020 715 021. RADNO VRIJEME: ponedjeljak od 11 do 13, utorak od 13 do 19 sati i petak: od 8 do 14 sati.

Savjetovalište Smokvica radi u Ambulanti obiteljske medicine telefon: 202-813-015. RADNO VRIJEME: četvrtak: od 8 do 11 sati; Savjetovalište Blato radi u Domu zdravlja Blato, telefon: 020-851-205. RADNO VRIJEME: utorak: 16 do 18 sati i četvrtak: od 11 do 15 sati. Savjetovalište Vela Luka radi u domu Zdravlja Vela luka: telefon 813-659. RADNO VRIJEME: ponedjeljak od 13 do 19 sati i srijeda od 13 do 19 sati. U spostavama na otoku Korčuli stalno je zaposlena Marija Grego-Božić, radni terapeut, i temeljem ugovora o djelu Pamela Andrea Orellana Kovačević, prof. psihologije, Marija Marinović, soc. pedagog i Neven Škaro, dr. med., koji obavlja poslove iz područja supstitucijske terapije.

Savjetovališta u Metkoviću i Pločama

Savjetovališta rade:

- u Metkoviću na adresi Dr. Ante Starčevića 12, 20 350 Metković, Tel: 020 681-979 RADNO VRIJEME: utorak i srijeda: od 7 do 12 sati, ponedjeljak i četvrtak: od 18 do 21. Zbog terenskog posla termini se mogu dobiti i izvan radnog vremena na broj mob: 098 285 685 (od 9.00 do 12.00 sati).
- u Pločama na adresi Tina Ujevića 4, 20 340 Ploče. RADNO VRIJEME: ponedjeljak do petak 17-20 sati.

U navedenim savjetovalištim svi stručni suradnici zaposleni su ugovorom o djelu. U Pločama su to Slavenka Mušan, soc. radnica, Jelena Medak, dipl.soc. radnica i Sreten Jurišić, dr. med., spec. psihijatrije. Područje Metkovića svojim radom pokrivaju Asja Palinić Cvitanović, dr. med., spec. školske medicine i Marija Mioč, soc. pedagog.

OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U DUBROVAČKO-NERETVANSKOJ ŽUPANIJI U 2007.

Broj liječenih osoba zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u DNŽ u 2007.

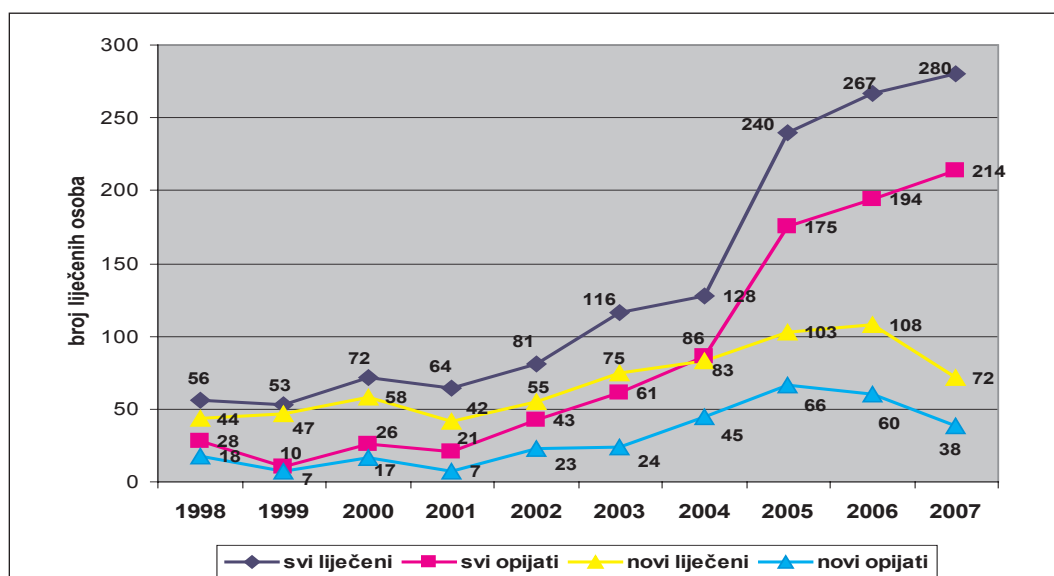
Od 1996. u Centru, a od 2004. Odjelu za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Dubrovačko-neretvanske županije, ukupno su do 31.12.2007.evidentirane 802 osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, od čega 442 ovisnika o opijatima. Ovi se podaci razlikuju od službenih podataka Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo jer su ovdje pribrojeni i podaci za osobe za koje ne postoji ispunjen Pompidou obrazac, a liječile su se u Odjelu u našoj županiji.

Tablica 3. Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga - broj liječenih osoba (ukupno i prvi put liječene), broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u periodu od 1998. do 2007. u DNŽ

God.	Ukupno liječene osobe			Prvi puta liječene osobe			
	Broj ukup.	Stopa na 100 000	Od toga opijati	Ukup. Novi	Udio novih u ukupnom br. (%)	Od toga opijati	Udio novih opijatskih (%)
1998.	56	44,3	28	44	78,6	18	40,9
1999.	53	42	10	47	88,7	7	14,9
2000.	72	59,1	26	58	80,6	17	29,3
2001.	64	52,1	21	42	65,6	7	16,7
2002.	81	65,9	43	55	67,9	23	41,8
2003.	116	94,4	61	75	64,7	24	32
2004.	128	104,2	86	83	64,8	45	54,2
2005.	240	299	175	103	42,9	66	64,1
2006.	267	332,6	194	108	40,5	60	55,6
2007.	280	348,8	214	72	25,7	38	52,8

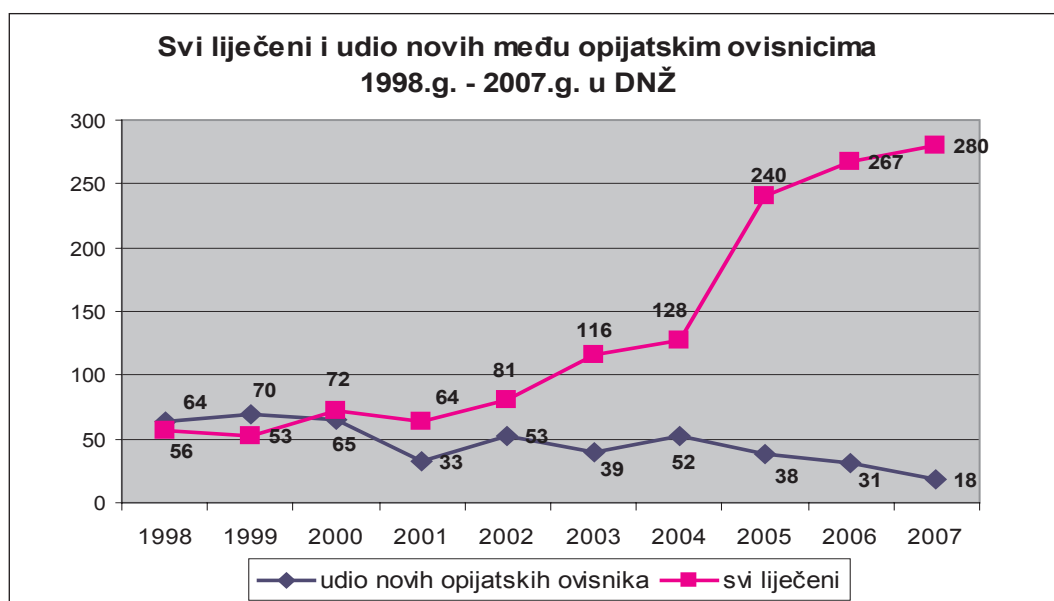
U 2007. s područja Dubrovačko-neretvanske županije, zbog zlouporabe sredstava ovisnosti, liječeno je ukupno 280 osoba, od čega u Odjelu za prevenciju i izvanbolničko liječenje Županijskog zavoda 266 i još 14 u drugim zdravstvenim ustanova u Hrvatskoj. Od 266 osoba liječenih u Odjelu, 204 su osobe na opijatu, 59 na marihuani, 1 kokainu i 2 na stimulativnim sredstvima. Od ukupnog broja liječenih osoba, 26% su novo registrirani, tj. prvi put liječeni. Od ukupnog broja novih - prvi put liječenih osoba zbog zlouporabe bilo koje psihoaktivne droge, opijatski ovisnici čine 53%.

Graf 3. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u DNŽ u periodu od 1998. do 2007.

Od 1998. do kraja 2007. broj osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga povećao se pet puta (s 56 u 1998. na 267 u 2006. i 280 u 2007.), s najvećim povećanjem u 2005. nakon uspostave rada Odjela u županiji. Dok linija broja osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti prati liniju ukupnog broja liječenih osoba, broj novih liječenih osoba i novih liječenih zbog opijatske ovisnosti stagnira od 2005., da bi u 2007. pokazao trend pada. Zbog bolje organizacije Odjela za liječenje i prevenciju ovisnosti i lakše dostupnosti, kao i suradnje s drugim institucijama u lokalnoj zajednici, u 2005. je zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, evidentirano i liječeno 240% osoba više nego u 2004., dok je broj evidentiranih osoba porastao za 11% u 2006. i 5% u 2007.

Graf 4. Broj liječenih osoba zbog svih vrsta psihoaktivnih droga i udio novih osoba na opijatima, liječenih u DNŽ u periodu od 1998. do 2007.

Od 2002. prisutan je trend pada udjela novih osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti u odnosu na ukupni broj opijatskih ovisnika na liječenju. Ovo je očekivani trend obzirom da je ovisnost kronična bolest i sve je veći broj onih koji se liječe kroz dulji period ili recidiviraju, a istovremeno, još je jedan dokaz trenda stabilizacije zlouporabe heroína koji se opisuje u svijetu, Europi i Hrvatskoj.

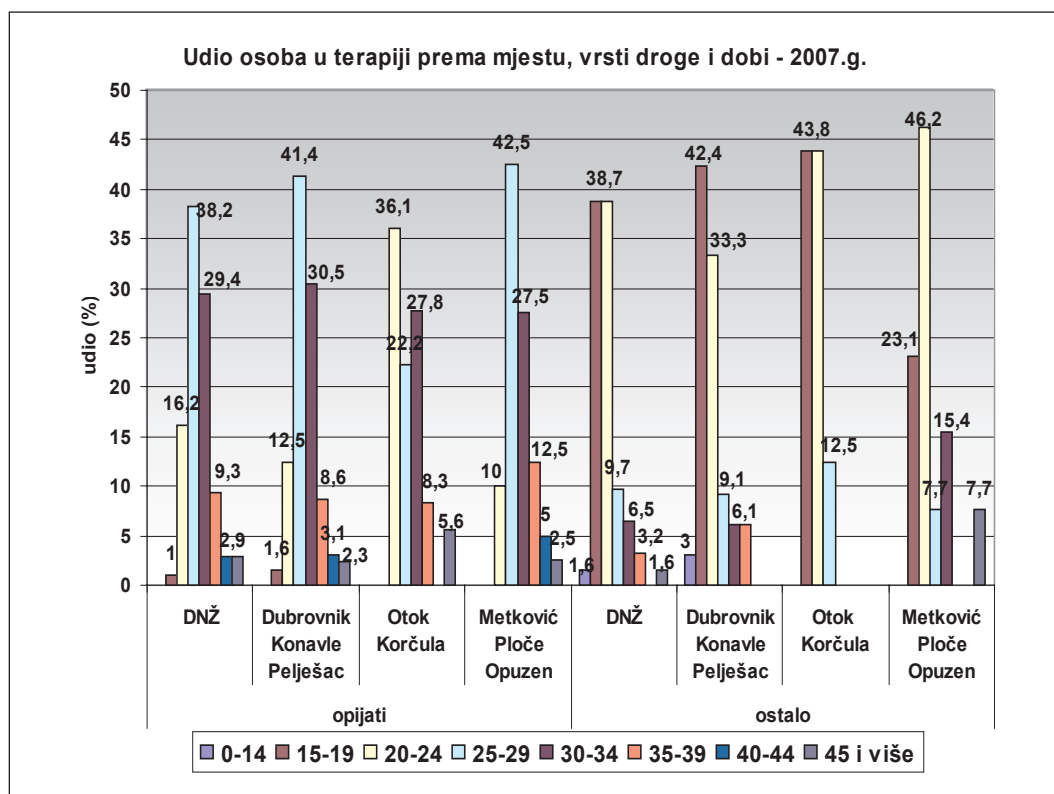
Tablica 4. Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Odjelu za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti ZZJZ-DNŽ u 2007. po dobi, spolu, vrsti droge i mjestu (području) stanovanja

Mjesto stanovanja	dob u g.	0-14		15-19		20-24		25-29		30-34		35-39		40-44		45-		Ukupno	
	Spol	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Dubrovnik	opijatski					8	2	35	4	28		7		3		3		84	6
	neopijatski			10	1	6		2	1	2		2						22	2
Mokošica	opijatski					1		5		7		2						15	0
	neopijatski				2	2	1											2	3
Konavle	opijatski					2	1	9		4		1						16	1
	neopijatski			1		1	1											2	1
Pelješac	opijatski				2		2					1		1				2	4
	neopijatski		1															0	1
Korčula grad	opijatski					2	1	1	1	3		1				1		8	2
	neopijatski			3	1	2	1											5	2
Vela Luka	opijatski					6		3		3	1	1				1		14	1
	neopijatski				1	1		1										2	1
Korčula ostalo	opijatski					3	1	2	1	3		1						9	2
	neopijatski			1	1	3			1									4	2
Metković	opijatski					3		14		7	1	2		1				27	1
	neopijatski			1		5										1		7	0
Opuzen	opijatski							2		1						1		4	0
	neopijatski					1		1										2	0
Ploče	opijatski					1		1		3		2		1				8	0
	neopijatski			2					2									2	2
Ukupno	opijatski			2	26	7	72	6	59	2	18		6		6			187	17
	neopijatski		1	18	6	21	3	4	4	2		2				1		48	14

Tablica 5. Broj i udio (%) osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema dobi, vrsti droge i regiji stanovanja

Dob u g.	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Ploče, Opuzen	
	Opijati	Ostalo	Opijati	Ostalo	Opijati	Ostalo	Opijati	Ostalo
0-14	0 0%	1 1,6%	0 0%	1 3%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
15-19	2 1,0%	24 38,7%	2 1,6%	14 42,4%	0 0%	7 43,8%	0 0%	3 23,1%
20-24	33 16,2%	24 38,7%	16 12,5%	11 33,3%	13 36,1%	7 43,8%	4 10%	6 46,2%
25-29	78 38,2%	6 9,7%	53 41,4%	3 9,1%	8 22,2%	2 12,5%	17 42,5%	1 7,7%
30-34	60 29,4%	4 6,5%	39 30,5%	2 6,1%	10 27,8%	0 0%	11 27,5%	2 15,4%
35-39	19 9,3%	2 3,2%	11 8,6%	2 6,1%	3 8,3%	0 0%	5 12,5%	0 0%
40-44	6 2,9%	0 0%	4 3,1%	0 0%	0 0%	0 0%	2 5%	0 0%
45 i više	6 2,9%	1 1,6%	3 2,3%	0 0%	2 5,6%	0 0%	1 2,5%	1 7,7%
Sveukupno	204 100%	62 100%	128 100%	33 100%	36 100%	16 100%	41 100%	13 100%

Graf 5. Udio (%) osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema dobi, vrsti droge i regiji stanovanja

U 2007. zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Dubrovačko-neretvanskoj županiji ukupno je liječeno 280 osoba (267 osoba u 2006.), 266 osoba je liječeno u Odjelu za prevenciju i izvanbolničko liječenje ZZJZ Dubrovačko-neretvanske županije, a 14 u drugim zdravstvenim ustanovama u RH. Broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga, izražen u standardiziranim stopama iznosi 348,8, a broj osoba liječenih zbog zlouporabe opijata 266,6 na 100 000 stanovnika u dobi 15-64 godina. Premda je trend rasta novih ovisnika zaustavljen, stopa broja ovisnika raste iz godine u godinu i realno predstavlja stvarno povećanje broja ovisnika u populaciji.

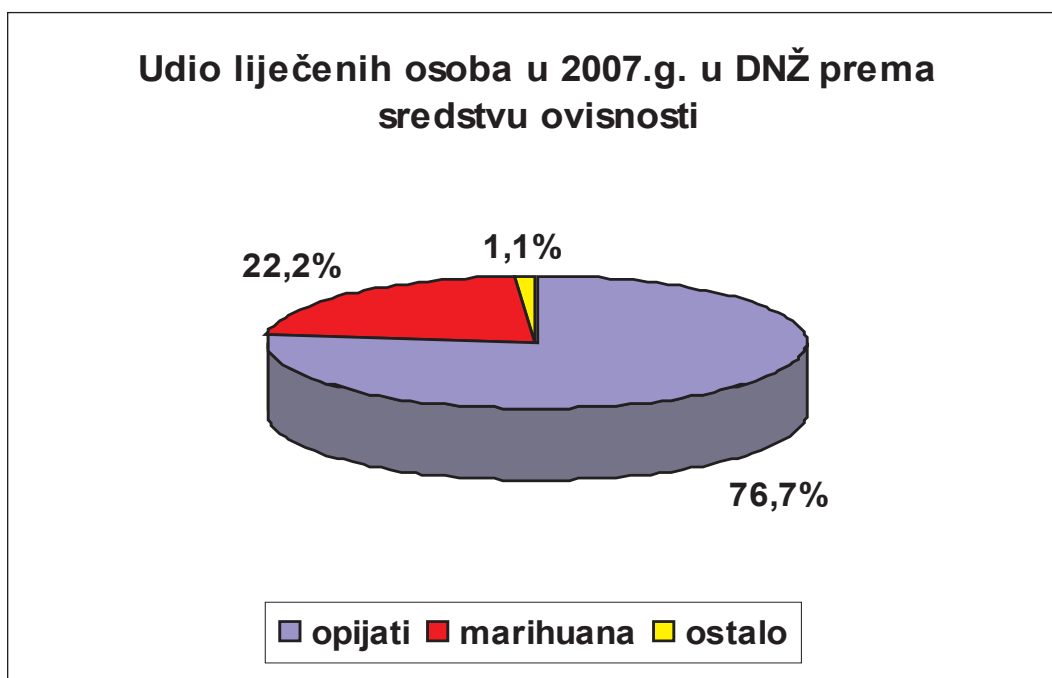
Od 266 liječenih u 2007., njih 161 liječen je u Dubrovniku, 52 na otoku Korčuli i 53 na području Metkovića, Ploča i Opuzena. Po prvi put liječenih osoba je bilo 48 (30%) u Dubrovniku, 17 (33%) na otoku Korčuli i 10 (19%) na području Metkovića, Ploča i Opuzena.

Glavno sredstvo zlouporabe među liječenim osobama su opijati kod 204 osobe (76,7%), marihuana kod 59 (22%), a ostala sredstva kod 3 osobe (1%).

Najveći udio osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti bio je u dobi 25-29 godina (38%) i bili su vodeća dobna skupina u Dubrovniku s udjelom od 41% i Metkoviću i Pločama s udjelom od 43%, a zatim dobna skupina 30-34 godine, Dubrovnik 31%, a Metković i Ploče 28%. Na Korčuli je najveći udio osoba na opijatima u dobi od 20-24 g., s udjelom od 35%, zatim dobna skupina 30-34 s udjelom od 28%, a tek na trećem mjestu je dobna skupina 25-29 s udjelom od 22%. Ove razlike u dobi na otoku Korčuli možemo objasniti naglim porastom konzumiranja heroina u mlađoj dobnoj skupini na otoku, a posebno Veloj Luci sredinom i krajem devedesetih godina.

Osobe u tretmanu zbog zlouporabe neopijatskih droga, prosječno su mlađe dobi. Dobna skupine 15-19 godina prevladavala je u Dubrovniku (42%), a na Korčuli podjednako d.s. 20-24. i d.s. 25-29. - obje s udjelom od 44%. U Metkoviću i Pločama prevladavala je dobna skupina 20-24 s udjelom od 46%.

Graf 6. Udio (%) osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema sredstvu ovisnosti

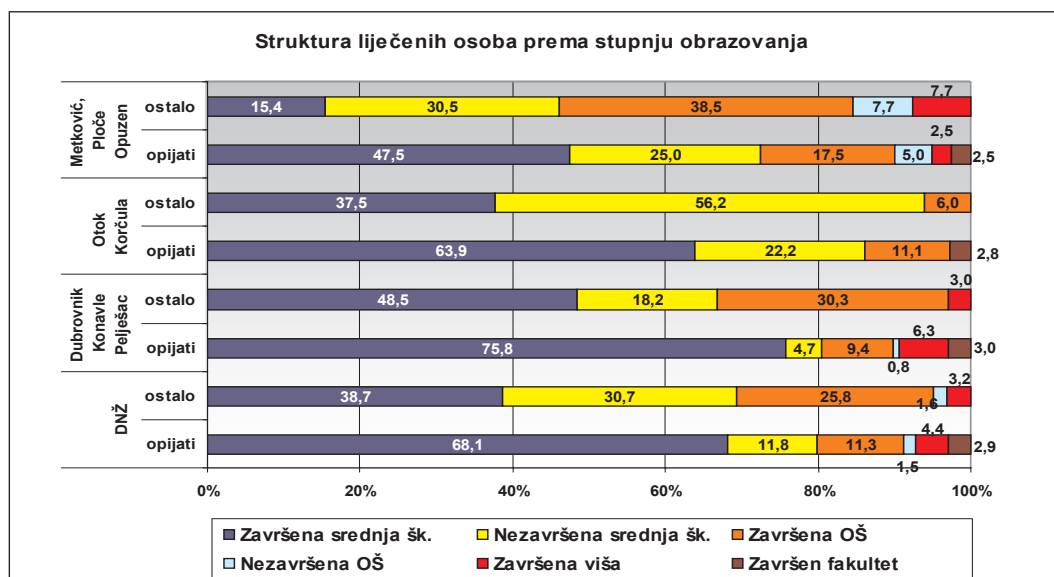

Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga prema obrazovnom i radnom statusu u DNŽ u 2007.

Tablica 6. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema najvećem stupnju obrazovanja i regiji stanovanja

Najviši stupanj obrazovanja	DNŽ		Dubrovnik Konavle Pelješac		Otok Korčula		Metković Ploče Opuzen	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	Opijati	ostalo
Nezavršena osnovna škola	3 1,5%	1,5%	1 0,8%	0,8%	0 0,0%	0,0%	2 5,0%	5,0%
Završena osnovna škola	23 11,3%	11,3%	12 9,4%	9,4%	4 11,1%	11,1%	7 17,5%	17,5%
Nezavršena srednja škola	24 11,8%	11,8%	6 4,7%	4,7%	8 22,2%	22,2%	10 25,0%	25,0%
Završena srednja škola	139 68,1%		97 75,8%		23 63,9%		19 47,5%	
Završena viša škola	9 4,4%		8 6,3%		0 0,0%		1 2,5%	
Završen fakultet	6 2,9%		4 3,0%		1 2,8%		1 2,5%	
Sveukupno	204 100%		128 100%		36 100%		40 100%	

Graf 7. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema najvećem stupnju obrazovanja i regiji stanovanja

Prema stupnju obrazovanja, najveći broj osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti ima završenu srednju školu s udjelom od 76% na dubrovačkom području, 64% na otoku Korčuli i najmanje s udjelom od 48% na neretvanskom. Nezavršenu srednju ili samo osnovnu školu među osobama liječenim zbog zlouporabe opijata u Dubrovniku ima 15% liječenih osoba, svaka treća osoba na otoku Korčuli, i gotovo polovica liječenih osoba (47,5%) u neretvanskom području. Osoba s višom i visokom školom najviše je u Dubrovniku (9,3%).

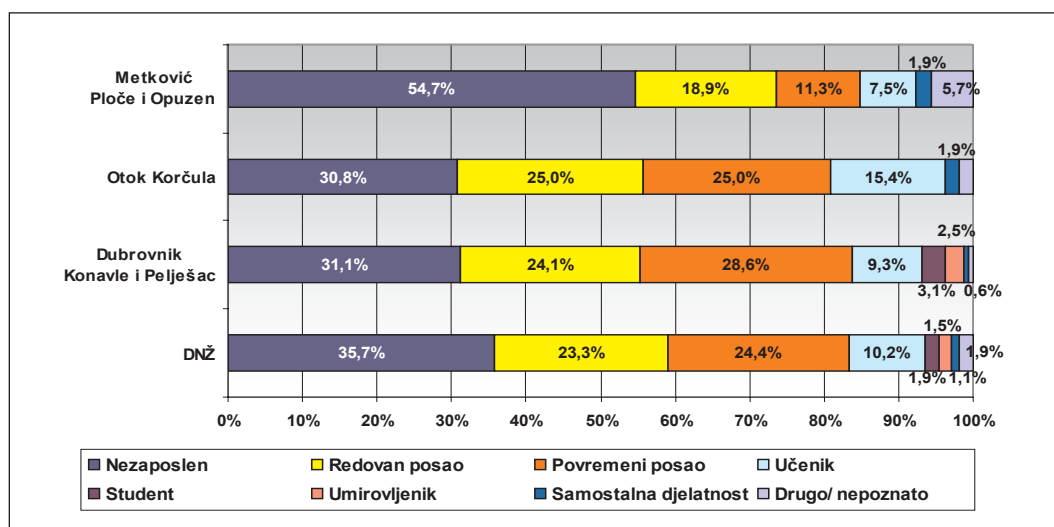
Među osobama liječenim zbog zlouporabe opijata, obzirom da su u prosjeku starije životne dobi, velik je udio osoba s nezavršenom srednjom školom (25%), najmanje u Dubrovniku (5%), a najviše u neretvanskom području gdje srednju školu nije završila gotovo svaka druga osoba liječena zbog zlouporabe opijata.

I među osobama liječenim zbog zlouporabe neopijatskih droga vidljiva je razlika u stupnju obrazovanja na promatranim područjima. Na području Dubrovnika i Pelješca najveći je broj osoba sa završenom srednjom školom s udjelom od 49%, na Korčuli s nezavršenom srednjom školom s udjelom od 56%, a u neretvanskom području završenom osnovnom školom 31%. Osobe liječene zbog zlouporabe neopijata u prosjeku su nižeg obrazovnog statusa, budući da se radi o mlađim osobama koje su još u procesu školovanja.

Tablica 7. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema radnom statusu i regiji stanovanja

Radni status	DNŽ		Dubrovnik, Konavle i Pelješac		Otok Korčula		Metković Ploče i Opuzen	
	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
Nezaposlen	95	35,7%	50	31,1%	16	30,8%	29	54,7%
Redovan posao	62	23,3%	39	24,1%	13	25,0%	10	18,9%
Povremeni posao	65	24,4%	46	28,6%	13	25,0%	6	11,3%
Učenik	27	10,2%	15	9,3%	8	15,4%	4	7,5%
Student	5	1,9%	5	3,1%	0	0,0%	0	0,0%
Umirovljenik	4	1,5%	4	2,5%	0	0,0%	0	0,0%
Samostalna djelatnost	3	1,1%	1	0,6%	1	1,9%	1	1,9%
Drugo/nepoznato	5	1,9%	1	0,6%	1	1,9%	3	5,7%
Sveukupno	266	100,0%	161	100,0%	52	100,0%	53	100,0%

Graf 8. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema radnom statusu i regiji stanovanja

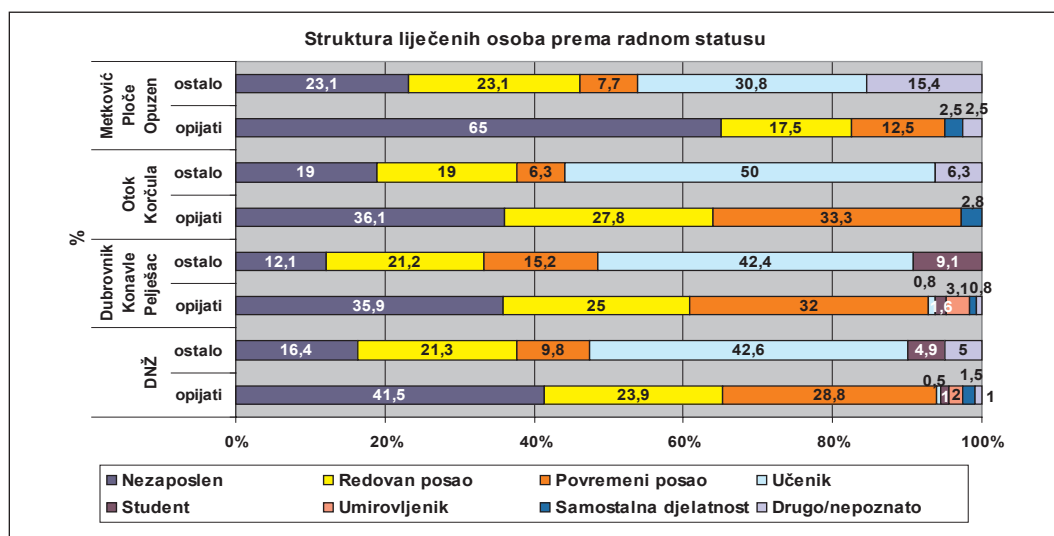

Od ukupno 266 liječenih osoba, njih 95 (35,7%) je nezaposleno (prosjeak RH 37,2%). Redovan posao imaju 62 osobe ili 23% (prosjeak RH 30,1%) i još 65 ili 24% ima povremeni posao (prosjeak RH 12,6%). 13% osoba liječenih zbog zlouporabe droga u DNŽ učenici su ili studenti, što je približno hrvatskom prosjeku od 11,9%. Situacija se značajno razlikuje u pojedinim područjima županije, a najlošija je u dolini Nere-tve, gdje je nezaposleno 55% liječenih osoba. Premda je osoba koje su redovno zaposlene u DNŽ nešto manje od hrvatskog prosjeka, sezonski posao vezan uz turističku privredu županije situaciju čini povolj-nijom, pa je povremeno zaposlenih u DNŽ gotovo dvostruko više nego je hrvatski prosjek. Situacija je nešto drugačija kada se odvojeno promatraju osobe liječene zbog opijatske ovisnosti.

Tablica 8. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema radnom statusu, regiji stanovanja i vrsti droge

Radni status	DNŽ		Dubrovnik i Pelješac		Otok Korčula		Metković i Ploče	
	opijati	ostalo	opijati	Ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Nezaposlen	85 41,5%	10 16,4%	46 35,9%	4 12,1%	13 36,1%	3 19,0%	26 65,0%	3 23,1%
Redovan Posao	49 23,9%	13 21,3%	32 25,0%	7 21,2%	10 27,8%	3 19,0%	7 17,5%	3 23,1%
Povremeni Posao	59 28,8%	6 9,8%	41 32,0%	5 15,2%	12 33,3%	1 6,3%	5 12,5%	1 7,7%
Učenik	1 0,5%	26 42,6%	1 0,8%	14 42,4%	0 0,0%	8 50,0%	0 0,0%	4 30,8%
Student	2 1,0%	3 4,9%	2 1,6%	3 9,1%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%
Umirovljenik	4 2,0%	0 0%	4 3,1%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
Samostalna djelatnost	3 1,5%	0 0%	1 0,8%	0 0%	1 2,8%	0 0%	1 2,5%	0 0%
Drugo/ nepoznato	2 1,0%	3 5,0%	1 0,8%	0 0%	0 0%	1 6,3%	1 2,5%	2 15,4%
Sveukupno	205 100%	61 100%	128 100%	33 100%	36 100%	16 100%	40 100%	13 100%

Graf 9. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema radnom statusu i regiji stanovanja

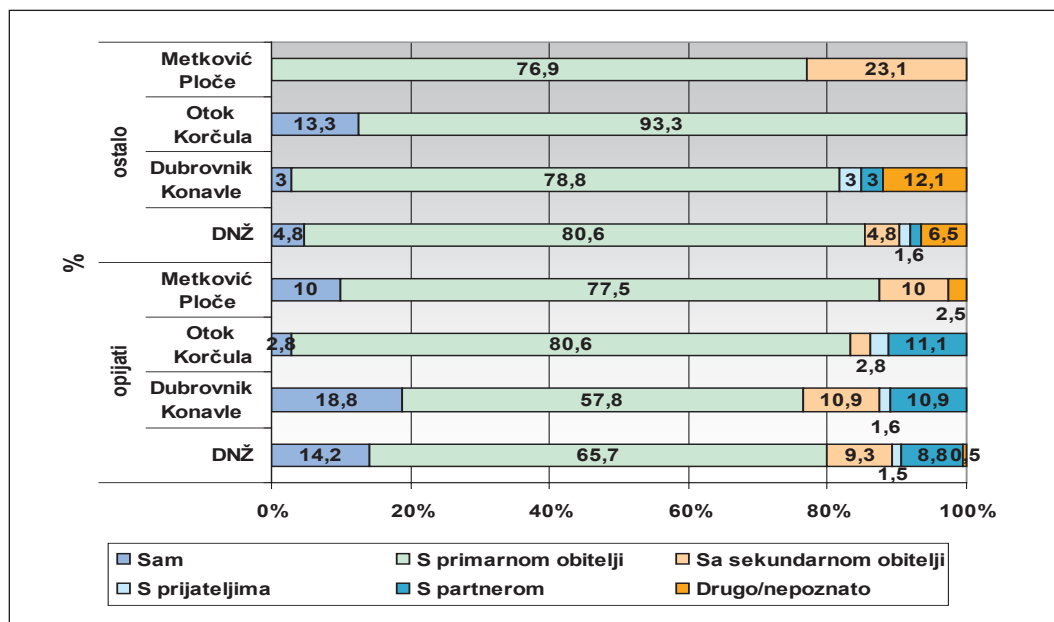
Iako su osobe koje se liječe zbog zlouporabe opijata u prosjeku značajno starije životne dobi od osoba koje se liječe zbog zlouporabe ostalih droga, prema radnom statusu imaju višu nezaposlenost od ukupne populacije osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u DNŽ (41,5% u odnosu na 35,7%), dok je u Metkoviću i Pločama taj udio još i značajno veći, gdje udio nezaposlenih osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti iznosi 65%. Redovan posao ima 24% osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti na županijskog razini (25% na dubrovačkom području, 28% na otoku Korčuli i 18% na neretvanskom), koliko je i prosjek za sve droge. Povremeni posao ima 29% osoba u županiji (32% na dubrovačkom području, 33% na otoku Korčuli i 13% na neretvanskom). Osobe liječene zbog zlouporabe droga na neretvanskom području imaju dva puta manju vjerojatnost da dobiju posao nego u drugim regijama županije, pa bi ovom problemu trebalo posvetiti posebnu pažnju. Među osobama liječenim zbog zlouporabe neopijatskih droga dominiraju učenici u svim regijama, najviše na otoku Korčuli (50%) i najmanje na neretvanskom području (31%).

Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga prema načinu stanovanja, bračnom i roditeljskom statusu u DNŽ u 2007.

Tablica 9. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema tome s kime žive i regiji stanovanja i vrsti droge

S kime žive?	DNŽ		Dubrovnik Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković Ploče, Opuzen	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Sam	29 14,2%	3 4,8%	24 18,8%	1 3%	1 2,8%	2 13,3%	4 10%	0 0%
S primarnom obitelji	134 65,7%	50 80,6%	74 57,8%	26 78,8%	29 80,6%	14 93,3%	31 77,5%	10 76,9%
Sa sekundarnom obitelji	19 9,3%	3 4,8%	14 10,9%	0 0%	1 2,8%	0 0%	4 10%	3 23,1%
S prijateljima	3 1,5%	1 1,6%	2 1,6%	1 3%	1 2,8%	0 0%	0 0%	0 0%
S partnerom	18 8,8%	1 1,6%	14 10,9%	1 3%	4 11,1%	0 0%	0 0%	0 0%
U instituciji	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
Beskućnik	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
Drugo/nepoznato	1 0,5%	4 6,5%	0 0,0%	4 12,1%	0 0%	0 0%	1 2,5%	0 0%
Sveukupno	204 100%	62 100%	128 100%	33 100%	36 100%	16 100%	40 100%	13 100%

Graf 10. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema tome s kime žive i regiji stanovanja i vrsti droge

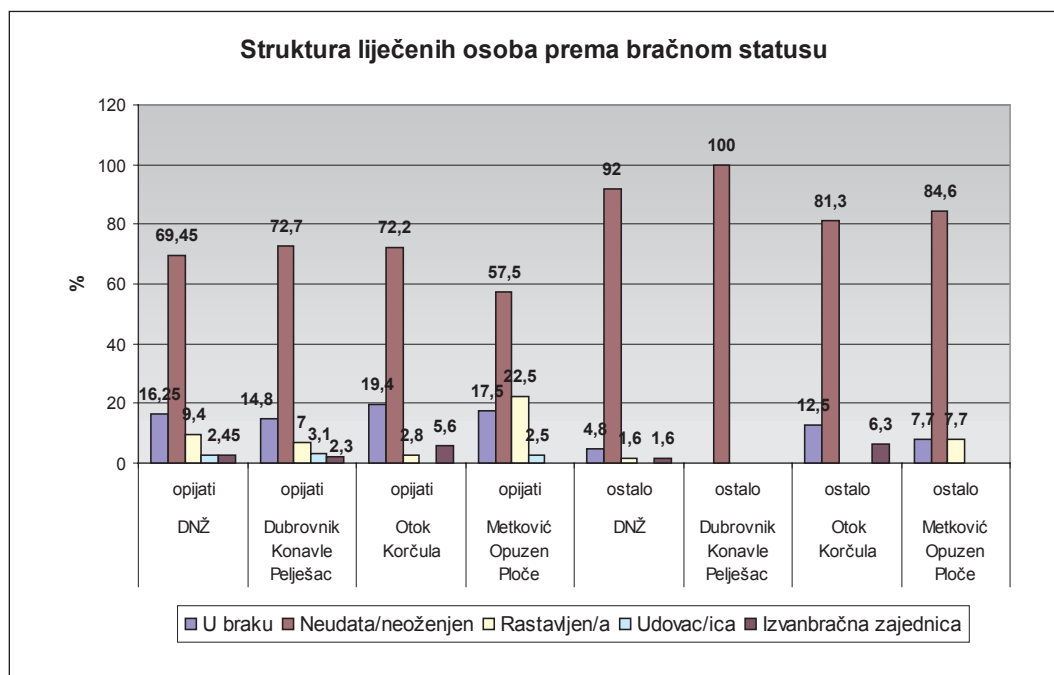

Najveći udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga živi s primarnom obitelji, 81% osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata i 66% osoba liječenih zbog zlouporabe opijata. Ukupni prosjek za liječene osobe na opijatima i neopijatima, a koje žive s primarnom obitelji je 69%, što je značajno više od hrvatskog prosjeka koji za sve droge ukupno iznosi 62%. U Dubrovniku je udio osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti, a koje žive s primarnom obitelji, značajno ispod županijskog prosjeka i iznosi 58%, dok je istovremeno udio osoba koje žive same najveći (19%). Sa sekundarnom obitelji ili s partnerom živi 18% osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti, najviše u Dubrovniku (22%), a najmanje u Metkoviću i Pločama (10%). U cjelini možemo reći da osobe koje su na liječenju zbog zlouporabe droga imaju značajnu pomoć i podršku svojih obitelji koje brinu o njima u periodu odvikavanja. Niti jedna osoba liječena zbog zlouporabe droga u 2007. u Dubrovačko-neretvanskoj županiji nije bila u statusu beskućnika.

Tablica 10. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema bračnom stanju i regiji stanovanja

Bračni status	DNŽ		Dubrovnik, Konavle Pelješac		Otok Korčula		Metković, Ploče Opuzen	
	opijati	Ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	Opijati	Ostalo
Neudata/neoženjen	141 69,45%	58 92%	93 72,70%	33 100%	25 71%	14 82%	23 57,50%	11 84,60%
u braku	33 16,25%	3 4,80%	19 14,80%	0 0%	7 20%	2 12%	7 17,50%	1 7,70%
rastavljen/a	19 9,40%	1 1,60%	9 7%	0 0%	1 2,90%	0 0%	9 22,50%	1 7,70%
udovac/ica	5 2,45%	0 0%	4 3,10%	0 0%	0 0%	0 0%	1 2,5	0 0%
izvanbračna zajednica	5 2,45%	1 1,60%	3 2,30%	0 0%	2 5,7	1 5,9	0 0%	0 0%
SVEUKUPNO	203 100%	63 100%	128 100%	33 100%	35 100%	17 100%	40 100%	13 100%

Graf 11. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema bračnom stanju i regiji stanovanja

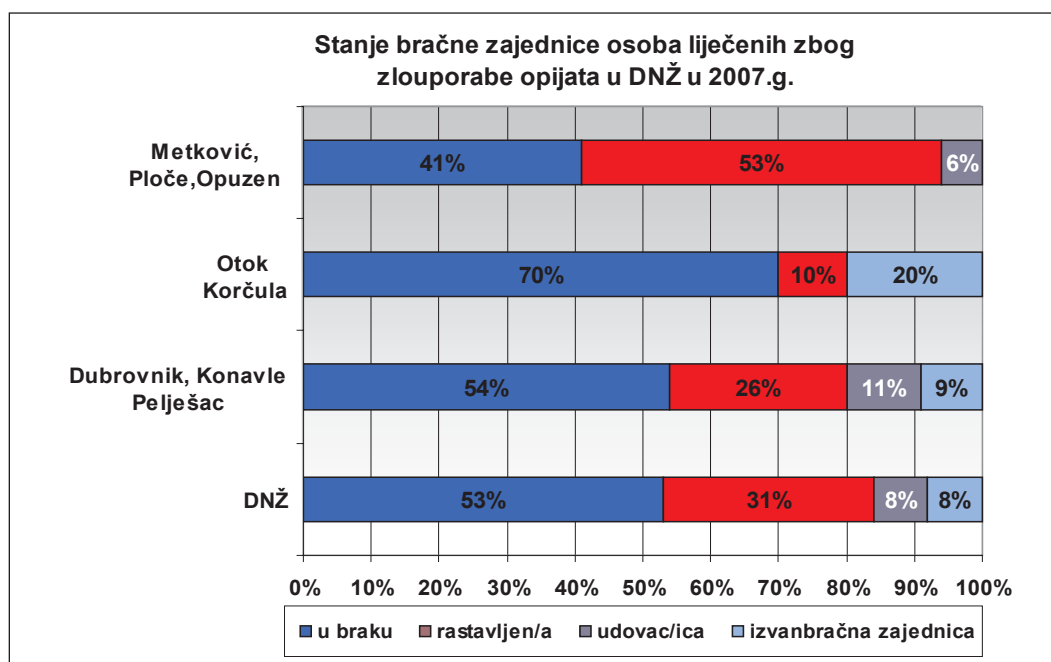
Prema bračnom statusu osobe koje se liječe zbog zlouporabe opijata, većinom su neoženjene odnosno neudate osobe (141 ili 69%) s udjelima od 73% na dubrovačkom području, 72% korčulanskom, a najmanje na neretvanskom 58%. U braku ih je 19 (15%) na području Dubrovnika, Konavala i Pelješca, 7 (19%) na otoku Korčuli te 7 (18%) neretvanskom području.

Osobe na liječenju zbog zlouporabe neopijatskih droga uglavnom su neoženjene i neudane: 100% u Dubrovniku, Konavlima i Pelješcu 81% na otoku Korčuli i 85% u neretvanskom području. Potpunija slika o bračnom stanju dobije se ako se analizira stanje bračne zajednice uključujući i osobe u izvanbračnoj zajednici osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti, unutar skupine osoba koje su stupile u zajednicu, bez obzira radi li se o bračnoj ili izvanbračnoj zajednici.

Tablica 11. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u DNŽ prema stanju bračne / izvanbračne zajednice i regiji stanovanja

Bračna zajednica 2007. (osobe liječene zbog zlouporabe opijata)	DNŽ	Dubrovnik, Konavle Pelješac	Otok Korčula	Metković, Ploče, Opuzen
U braku	33 53%	19 54%	7 70%	7 41%
Rastavljen/a	19 31%	9 26%	1 10%	9 53%
udovac/ica	5 8%	4 11%	0 0%	1 6%
izvanbračna zajednica	5 8%	3 9%	2 20%	0 0%
SVEUKUPNO	62 100%	35 100%	10 100%	17 100%

Graf 12. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u DNŽ prema stanju bračne zajednice i regiji stanovanja

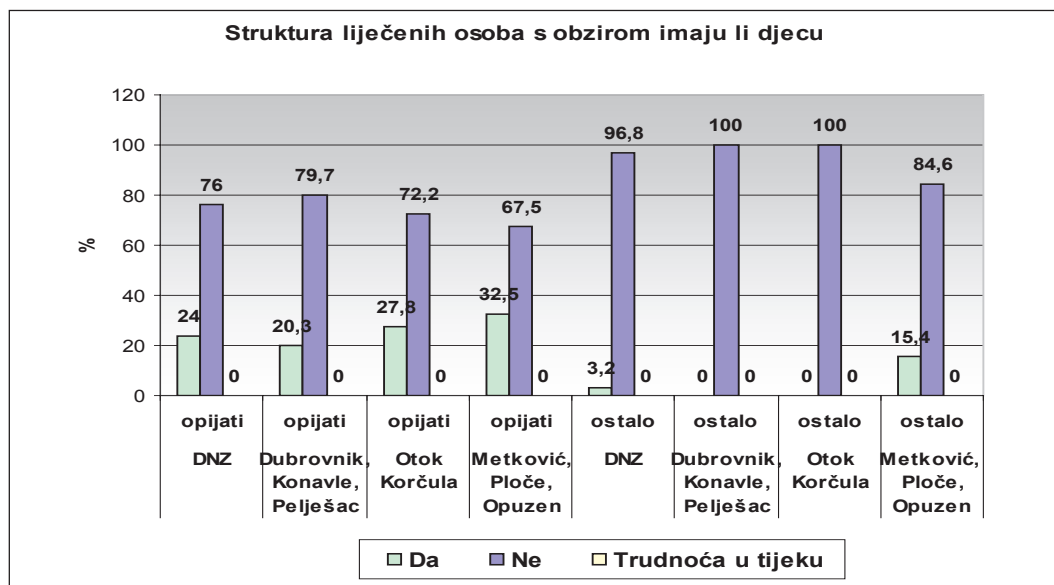

Od 62 osobe liječene zbog zlouporabe opijata u DNŽ, koje su stupile u život u zajednici (bračnoj ili izvanbračnoj), njih 38 (60%) još uvijek je u zajednici, 19 (31%) je rastavljeno, a 5 (8%) je zbog smrti partnera ostalo samo (11% na području Dubrovnika). Obzirom na dob, radi se o vrlo visokom postotku smrti partnera, a posljedica je činjenice da se u pravilu radi o bračnim partnerima koji su također konzumirali droge, prvenstveno opijate. Najveći udio osoba koje još uvijek žive u zajednici je na otoku Korčuli (90%), a najmanje u Metkoviću (41%). Najviše rastavljenih bračnih parova je u Metkoviću (9 ili 53%), a najmanje na otoku Korčuli (1 ili 10%). U odnosu na 2006., kada je među osobama liječenim zbog zlouporabe opijata bilo 6 rastavljenih brakova, 2007. bilo ih je 19, što je posebno značajno imati na umu obzirom na sve veći broj osoba na psihoaktivnim drogama koje imaju djecu.

Tablica 12. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema roditeljskom statusu i regiji stanovanja

Roditeljski status	DNZ		Dubrovnik Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković Ploče, Opuzen	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Da	49 24%	2 3,2%	26 20,3%	0 0,0%	10 27,8%	0 0,0%	13 32,5%	2 15,4%
Ne	155 76%	60 96,8%	102 79,7%	33 100%	26 72,2%	16 100%	27 67,5%	11 84,6%
Trudnoća u tijeku	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%
Sveukupno	204 100%	62 100%	128 100%	33 100%	36 100%	16 100%	40 100%	13 100%

Graf 13. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema roditeljskom statusu i regiji stanovanja

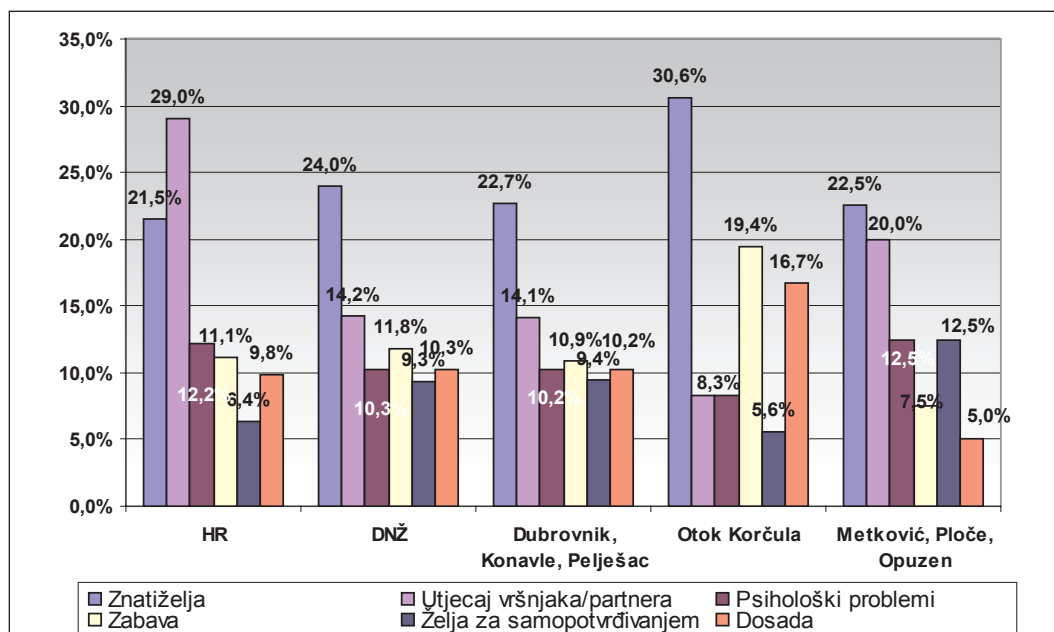
Među osobama liječenim zbog zlouporabe opijata značajno je veći udio osoba s djecom što je logično obzirom da su oni u prosjeku starije dobi (24% osoba na opijatima i 3% osoba na neopijatima). Ukupno 49 (42 u 2006.) osoba liječenih zbog zlouporabe droga ima djecu (26 u Dubrovniku, 10 na otoku Korčuli i 13 na području Metkovića, Ploča i Opuzena). Za očekivati je još veći broj djece iz obitelji osoba koje koriste i zlostrebljavaju psihoaktivne droge pa je potrebna još veća suradnja između institucija u zajednici u razvoju i pružanju odgovarajućih oblika pomoći ovoj djeci, pogotovo kad se uzme u obzir i visok udio rastavljenih brakova u ovoj populaciji. Prosječni udio osoba na liječenju zbog zlouporabe opijata koji imaju djecu u Hrvatskoj je 26,8%, po čemu se županijski prosjek ne razlikuje značajno od prosjeka Hrvatske.

Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga prema povodu uzimanja, prvom sredstvu ovisnosti i vremenu dolaska na liječenje

Tablica 13. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u HR i DNŽ prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i regiji stanovanja

Povod uzimanja sredstava ovisnosti-opijati	HR		DNŽ		Dubrovnik Konavle Pelješac		Otok Korčula		Metković Ploče Opuzen	
Znatiželja	1146	21,5%	49	24,0%	29	22,7%	11	30,6%	9	22,5%
Utjecaj vršnjaka/partnera	1546	29,0%	29	14,2%	18	14,1%	3	8,3%	8	20,0%
Psihološki problemi	650	12,2%	21	10,3%	13	10,2%	3	8,3%	5	12,5%
Zabava	592	11,1%	24	11,8%	14	10,9%	7	19,4%	3	7,5%
Želja za samopotvrđivanjem	340	6,4%	19	9,3%	12	9,4%	2	5,6%	5	12,5%
Dosada	521	9,8%	21	10,3%	13	10,2%	6	16,7%	2	5,0%
Neznanje o štetnim posljedicama	77	1,4%	12	5,9%	11	8,6%	1	2,8%	0	0,0%
Problemi u obitelji	438	8,1%	13	6,4%	7	5,5%	0	0,0%	6	15,0%
Nepoznato			15	7,3%	11	8,6%	2	5,6%	2	5,0%
Problemi u školi	22	0,4%	1	0,5%	0	0,0%	1	2,8%	0	0,0%
Sveukupno	5328	100%	204	100%	128	100%	36	100%	40	100%

Graf 14. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u HR i DNŽ prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i regiji stanovanja

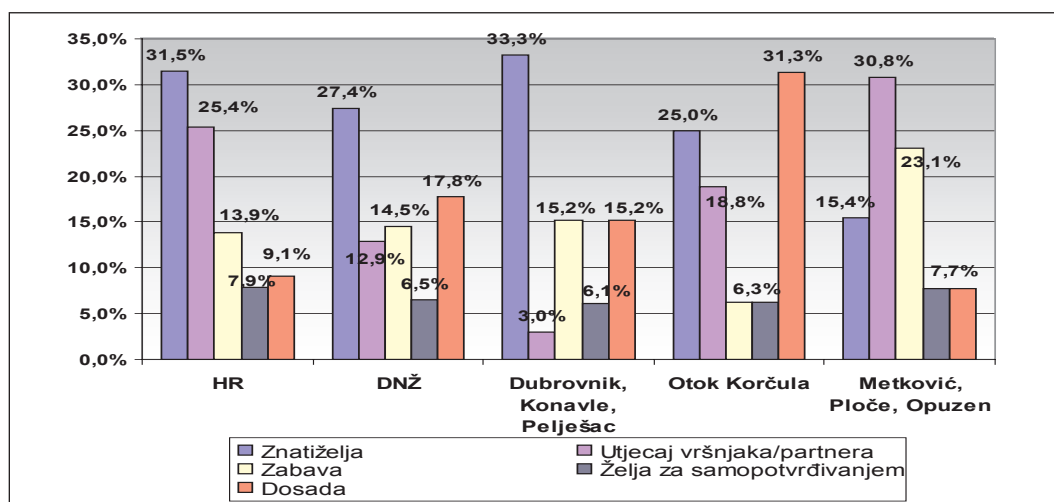

Najčešći povod uzimanja sredstava ovisnosti kod osoba liječenih zbog zlouporabe opijata je bila znatiželja: Korčula 31%, Dubrovnik i Metković 23% (prosjeak Hrvatske 21%). Dok se u Hrvatskoj utjecaj vršnjaka i partnera nalazi na prvom mjestu (29%), u DNŽ s udjelom od 14% je drugi najčešći povod za uzimanjem opijata s razlikama od 14% u Dubrovniku i 20% u Metkoviću, a najmanje na otoku Korčuli (8%). Na Korčuli se na drugom mjestu nalazi zabava (19%) a slijedi je dosada (17%). Problemi u obitelji kao povod za početak uzimanja droga najčešći su u neretvanskom području i iznose 15%.

Tablica 14. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe neopijatskih droga u 2007. u DNŽ prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i regiji stanovanja

Povod uzimanja sredstava ovisnosti - neopijati	HR		DNŽ		Dubrovnik Konavle Pelješac		Otok Korčula		Metković Ploče Opuzen	
Znatiželja	474	31,5%	49	24,0%	29	22,7%	4	25,0%	2	15,4%
Utjecaj vršnjaka/partnera	383	25,4%	29	14,2%	18	14,1%	3	18,8%	4	30,8%
Psihološki problemi	95	6,3%	21	10,3%	13	10,2%	0	0,0%	2	15,4%
Zabava	209	13,9%	24	11,8%	14	10,9%	1	6,3%	3	23,1%
Želja za samopotvrđivanjem	119	7,9%	19	9,3%	12	9,4%	1	6,3%	1	7,7%
Dosada	137	9,1%	21	10,3%	13	10,2%	5	31,3%	1	7,7%
Neznanje o štetnim posljedicama	16	1,1%	12	5,9%	11	8,6%	0	0,0%	0	0,0%
Problemi u obitelji	63	4,2%	13	6,4%	7	5,5%	0	0,0%	0	0,0%
Nepoznato			15	7,3%	11	8,6%	2	12,5%	0	0,0%
Problemi u školi	9	0,6%	1	0,5%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Sveukupno	1382	100,0%	204	100,0%	128	100,0%	16	100,0%	13	100,0%

Graf 15. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe neopijatskih droga u 2007. u DNŽ prema povodu uzimanja sredstva ovisnosti i regiji stanovanja

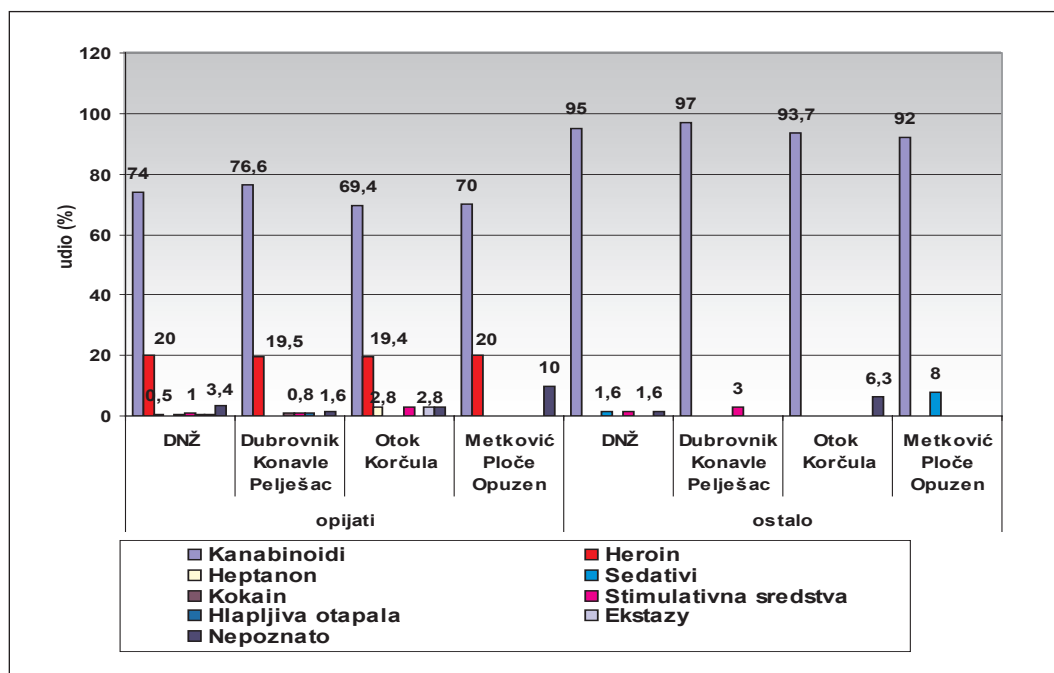

Znatiželja je bila najčešći povod uzimanja sredstava ovisnosti i kod osoba liječenih zbog zlouporabe ostalih droga u HR (32%), DNŽ (27%) i Dubrovniku (33%), dosada (31%) na Korčuli, a utjecaj vršnjaka u Metkoviću (31%). Prema osobnoj procjeni liječenih osoba, kao najrjeđi razlog početka konzumiranja i opijata i ostalih droga spominju se neznanje o štetnim posljedicama, problemi u školi i obitelji. Poznajući teoriju nastanka ovisnosti o psihoaktivnim drogama i promatrajući ove tablice i grafove, još jednom se susrećemo sa svom kompleksnošću povoda za početak uzimanja sredstava ovisnosti ali i programa koje treba primijeniti u primarnoj prevenciji ovisnosti. Vidljivo je također i da postoje različiti obrasci početka konzumiranja droga u sve tri regije, što bi trebalo uzeti u obzir prilikom planiranja i provođenja preventivnih programa. Potrebno je također posebno naglasiti i važnost trajnog praćenja i procjene učinka primijenjenih programa, kako bi se iste mijenjalo u skladu sa znanstvenim spoznajama, te obrascima i trendovima u populaciji. Problem u našim školama je što se ti programi provode prilično stihijski, neujednačeno, često sporadično i prigodno. Nisu dovoljno osmišljeni, povezani u cjelinu, nisu razvojni i kontinuirani, a evaluacija se rijetko provodi.

Tablica 15. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema prvom probanom sredstvu ovisnosti i regiji stanovanja

Prvo probano sredstvo	DNŽ		Dubrovnik Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković Ploče, Opuzen	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Kanabinoidi	151	59	98	32	25	15	28	12
	74%	95%	76,56%	97%	69,4%	93,8%	70%	92%
Heroin	40	0	25	0	7	0	8	0
	20%	0%	0,20	0%	19,4%	0%	20%	0%
Heptanon	1	0	0	0	1	0	0	0
	0,5%	0%	0%	0%	2,8%	0%	0%	0%
Sedativi	0	1	0	0	0	0	0	1
	0%	1,6%	0%	0%	0%	0%	0%	8%
Kokain	1	0	1	0	0	0	0	0
	0,5%	0%	0,01	0%	0%	0%	0%	0%
Stimulativna sredstva	2	1	1	1	1	0	0	0
	1%	1,6%	0,78%	3%	2,8%	0%	0%	0%
Hlapljiva otapala	1	0	1	0	0	0	0	0
	0,5%	0%	0,78%	0%	0%	0%	0%	0%
Ecstasy	1	0	0	0	1	0	0	0
	0,5%	0%	0%	0%	2,8%	0%	0%	0%
Nepoznato	7	1	2	0	1	1	4	0
	3,4%	1,6%	1,56%	0%	2,8%	6,2%	10%	0%
Sveukupno	204	62	128	33	36	16	40	13
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Graf 16. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema prvom probanom sredstvu ovisnosti i regiji stanovanja

Kao prvo sredstvo ovisnosti najčešće se proba marihuana (kanabinoidi), kod opijatskih ovisnika 77% na dubrovačkom području, 69% Korčuli, te 70% u Metkoviću i Pločama. Heroin kao prvo sredstvo probalo je oko 20% osoba liječenih zbog zlouporabe droga u sve tri regije u županiji. Kod osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata, marihuana je bila prvo probano sredstvo u rasponu 92% (u Metkoviću i Pločama) do 97% u Dubrovniku.

Tablica 16. Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ i HR prema prosječnoj dobi prvog uzimanja uopće, prvog iv. uzimanja i prvog uzimanja glavnog sredstva, prvog javljanja na liječenje i prosječnoj starosti, prema vrsti psihoaktivnih droga

Godine starosti	svi DNŽ	opijati DNŽ	opijati HR	neopijati DNŽ	neopijati HR
prvo uzimanje uopće	16,47	16,43	15,88	16,5	16,49
prvo iv. uzimanje	21,23	21,24	20,77		
prvo javljanje	25,45	26,99	25,67	20,45	22,73
prvo uzimanje glavnog	19,53	20,23	19,96	16,82	17,35
prosječna starost	28,3	30,4	31,45	21,38	23,94

Prosječna dob u kojoj osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u DNŽ probaju prvu drogu je 16,5 godina. Prvo uzimanje glavnog sredstva (opijata) za osobe liječene zbog zlouporabe opijata se događa četiri godine kasnije, u dobi od 20,2 godina, prvo intravenozno uzimanje godinu dana kasnije nakon prvog uzimanja glavnog sredstva, u dobi od 21,2 godine, a prvi put dolaze na liječenje u dobi od 27 godina. Prosječna starost liječenih osoba na opijatima je 30,4 godine.

Prvo uzimanje glavnog sredstva kod osoba liječenih zbog neopijata je 16,8 godina, tri mjeseca nakon prvog probanog psihoaktivnog sredstva. Prvi put dolaze na tretman oko 4 godine kasnije, u dobi od 20,5 godina, a prosječne su starosti 21,4 godine.

Osobe liječene zbog zlouporabe opijata u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2007., počinju s uzimanjem prvog psihoaktivnog sredstva oko pola godine kasnije u odnosu na prosjek Hrvatske, prvo uzimanje glavnog sredstva događa se oko tri mjeseca, a prvo intravenozno uzimanje oko 5 mjeseci kasnije. Iako se po prvi put na liječenje javljaju u prosjeku godinu i 5 mjeseci kasnije u odnosu na prosjek Hrvatske, prosječno su mlađe dobi za oko godinu dana.

Osobe liječene zbog zlouporabe neopijata u Dubrovačko-neretvanskoj županiji počinju s uzimanjem prvog psihoaktivnog sredstva u dobi od 16,5 godina, kao što je prosjek Hrvatske, a prvo glavno sredstvo uzimaju oko 5 mjeseci ranije. Prvi put na liječenje također dolaze ranije (oko 2 godine i 4 mjeseca) i prosječno su mlađe dobi (2 godine i 5 mjeseci) u odnosu na prosjek Hrvatske.

Iz tablice je vidljivo kako je vrijeme koje protekne od prvog kušanja bilo koje psihoaktivne droge do dolaska na liječenje i dalje vrlo dugo, 10,5 godina za opijate i 4 godine za neopijate. Kako je većina osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u sustav liječenja uvedena posredstvom policije i odvjetništva, i kako je za većinu liječenih osoba prvo psihoaktivno sredstvo i dalje marihuana, iz ovih podataka je vidljivo koliko je velika uloga policije u hvatanju osoba u posjedovanju psihoaktivnih droga, odvjetništva u donošenju mjera da se uhvaćene osobe upute na liječenje ili ne (što je na žalost čest slučaj) i zakonske regulative koja će osigurati da što veći broj osoba dođe na tretman u što ranijoj fazi, kako bi se spriječilo njihovo kretanje prema težim oblicima zlouporabe psihoaktivnih droga. Iako je za liječenje ključna motivacija i odluka osoba koje konzumiraju droge, ipak možemo zaključiti da su osobe liječene zbog zlouporabe opijata, 10,5 godina konzumirale psihoaktivne droge jer ih u međuvremenu ni obitelj, ni škola, ni liječnici obiteljske medicine, nisu otkrili ili nisu uspjeli pridobiti za liječenje, a imali su tu sreću ili nesreću da ih ni policija nije uhvatila u posjedovanju droge ili ih je odvjetništvo oslobodilo obveze odlaska na liječenje.

Tablica 17. *Prosječno trajanje redovitog uzimanja psihoaktivnih droga za sve osobe koje u DNŽ dolaze na liječenje po prvi put u razdoblju od 2004. do 2007. prema sredstvu ovisnosti*

Godina	Samo heroin	Samo marihuana	Sve droge
2004.	8,7 god.	4,09 god.	7,37 god.
2005.	5,8 god.	1,9 god.	5,1 god.
2006.	6 god.	2,4 god.	4,8 god.
2007.	3,7 god.	2,5 god.	3,3 god.

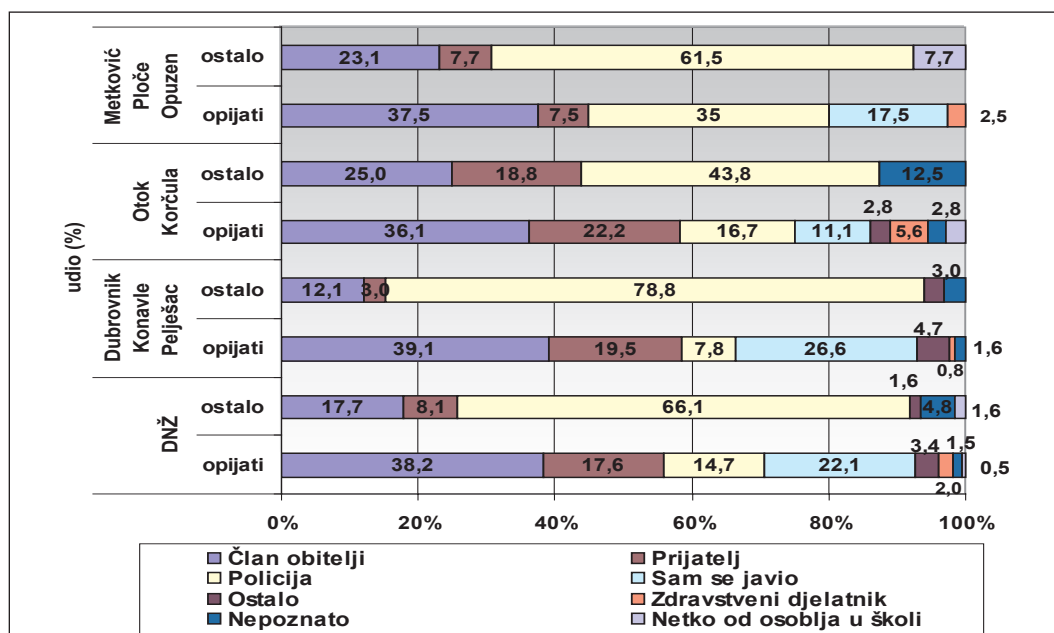
S obzirom da je razvoj ovisnosti o psihoaktivnim drogama proces koji se razvija kroz nekoliko faza, od faze eksperimentiranja, preko povremenog konzumiranja do redovitog konzumiranja i ovisnosti i obzirom da je ovisnost kronična recidivirajuća bolest, očekujemo sve veći broj osoba i starenje populacije osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga. Stoga je važno pratiti kako obrasce uzimanja psihoaktivnih droga tako i druge parametre vezane uz faze konzumiranja, vrijeme dolaska na liječenje, način upućivanja i sl. Iako su podaci o duljini ukupnog konzumiranja psihoaktivnih droga do dolaska na liječenje izrazito nepovoljni, podaci o duljini redovitog konzumiranja do dolaska na liječenje praćeni kroz nekoliko godina, a analizirajući podatke osoba koje na liječenje dolaze po prvi put, znatno su optimističniji. Vrijeme redovitog uzimanja bilo koje psihoaktivne droge kontinuirano se smanjuje od 2004. kada je iznosilo 8,7 za opijate i 4,1 za neopijate do 2007. kada iznosi 3,7 . za opijate i 2,5 za neopijate.

Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga prema tome tko je prvi saznao za ovisnost i tko je osobu uputio na liječenje

Tablica 18. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema tome tko je prvi saznao za ovisnost, regiji stanovanja i vrsti droge

Tko je prvi saznao	DNŽ		Dubrovnik Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković Ploče, Opuzen	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo
Član obitelji	78	11	50	4	13	4	15	3
	38,2%	17,7%	39,1%	12,1%	36,1%	25,0%	37,5%	23,1%
Prijatelj	36	5	25	1	8	3	3	1
	17,6%	8,1%	19,5%	3,0%	22,2%	18,8%	7,5%	7,7%
Policija	30	41	10	26	6	7	14	8
	14,7%	66,1%	7,8%	78,8%	16,7%	43,8%	35,0%	61,5%
Sam se javio	45	0	34	0	4	0	7	0
	22,1%	0%	26,6%	0%	11,1%	0%	17,5%	0%
Ostalo	7	1	6	1	1	0	0	0
	3,4%	1,6%	4,7%	3%	2,8%	0%	0%	0%
Zdravstveni djelatnik	4	0	1	0	2	0	1	0
	2%	0%	0,8%	0%	5,6%	0%	2,5%	0%
Nepoznato	3	3	2	1	1	2	0	0
	1,5%	4,8%	1,6%	3%	2,8%	12,5%	0%	0%
Netko od osoblja u školi	1	1	0	0	1	0	0	1
	0,5%	1,6%	0%	0%	2,8%	0%	0%	7,7%
Sveukupno	204	62	128	33	36	16	40	13
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Graf 17. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. u DNŽ prema tome tko je prvi saznao za ovisnost i regiji stanovanja

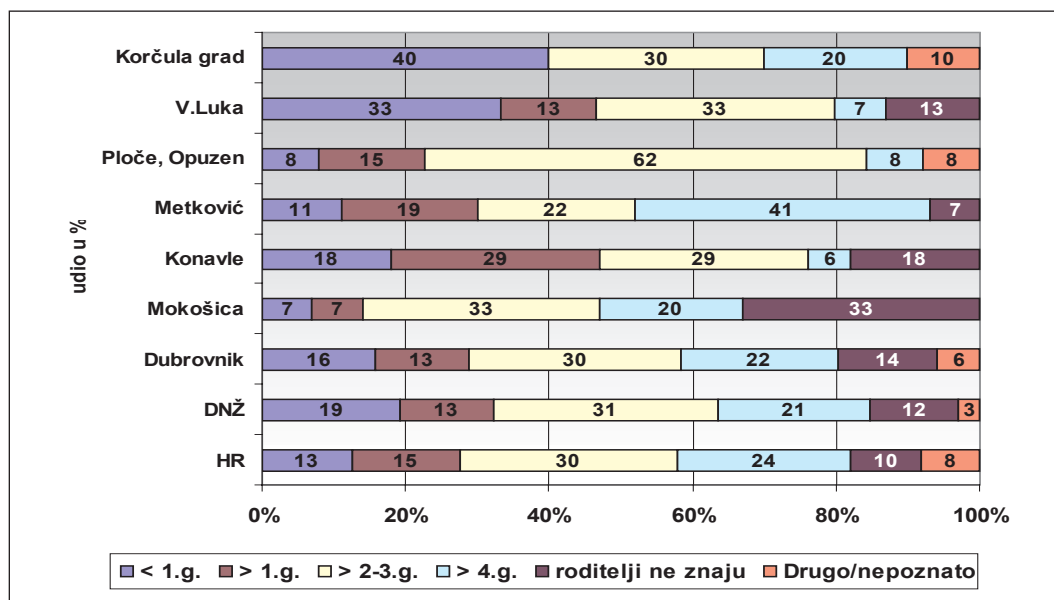
Kod osoba liječenih zbog zlouporabe opijata, u svim promatranim regijama članovi obitelji bili su prvi koji su saznali za ovisnost, s udjelom od 36% na Korčuli, 38% u Metkoviću i Pločama i 39% Dubrovniku, Konavlima i Pelješcu. Na drugom mjestu su prijatelji i poznanici na Korčuli (22%) i Dubrovniku (20%), a policija u Metkoviću i Pločama (35%)

Za zlouporabu neopijatskih droga prvi su saznali policija i organi gonjenja, najviše u Dubrovniku (79%), zatim Metkoviću i Pločama (62%) i Korčuli (44%), a zatim članovi obitelji s udjelom od 12-25%. Premda se radi o malim brojkama, ipak se iz ovih podataka jasno vidi da u praksi najveću ulogu u otkrivanju konzumenata neopijatskih droga (prvenstveno marihuane) ima policija. Na žalost, u 2007. zbog zlouporabe psihoaktivnih droga, iz škola nije upućeno niti jedno dijete, premda je škola okruženje u kom se rizična djeca i sumnja na konzumiranje relativno lako prepoznaju. Već smo spomenuli kako je marihuana prva droga kod 70% osoba koje se nalaze na liječenju zbog zlouporabe droga, kao i da su konzumenti uglavnom osobe mlađe dobi, pa je od velike važnosti da se što veći broj konzumenata uključi u tretman ili savjetovanje u Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u što ranijoj dobi.

Tablica 19. Udio (%) osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u DNŽ prema vremenu kada su roditelji saznali za ovisnost – usporedba HR, DNŽ, gradovi i regije u županiji

Kad su roditelji saznali?	HR	DNŽ	Dubrovnik Pelješac	Mokošica	Konavle	Metković	Ploče Opuzen	Vela Luka	Korčula grad
Unutar prve g.	12,5%	18,6%	15,6%	6,7%	17,6%	11,1%	7,7%	33,3%	40%
Nakon 1 g.	15,1%	13,2%	12,5%	6,7%	29,4%	18,5%	15,4%	13,3%	0%
Nakon 2-3 g.	30,0%	31,4%	30,2%	33,3%	29,4%	22,2%	61,5%	33,3%	30%
Nakon 4 i više g.	24,0%	20,6%	21,9%	20,0%	5,9%	40,7%	8%	6,7%	20%
Roditelji ne znaju	10,3%	12,3%	13,5%	33,3%	17,6%	7,4%	0%	13%	0%
Drugo/nepoznato	8,0%	2,9%	6,3%	0,0%	0%	0%	8%	0%	10%
Sveukupno	100%	100%	100%	100,0%	100%	100%	100%	100%	100%

Graf 18. Udio (%) osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u DNŽ prema vremenu kad su roditelji saznali za ovisnost – usporedba HR, DNŽ, gradovi i regije u županiji

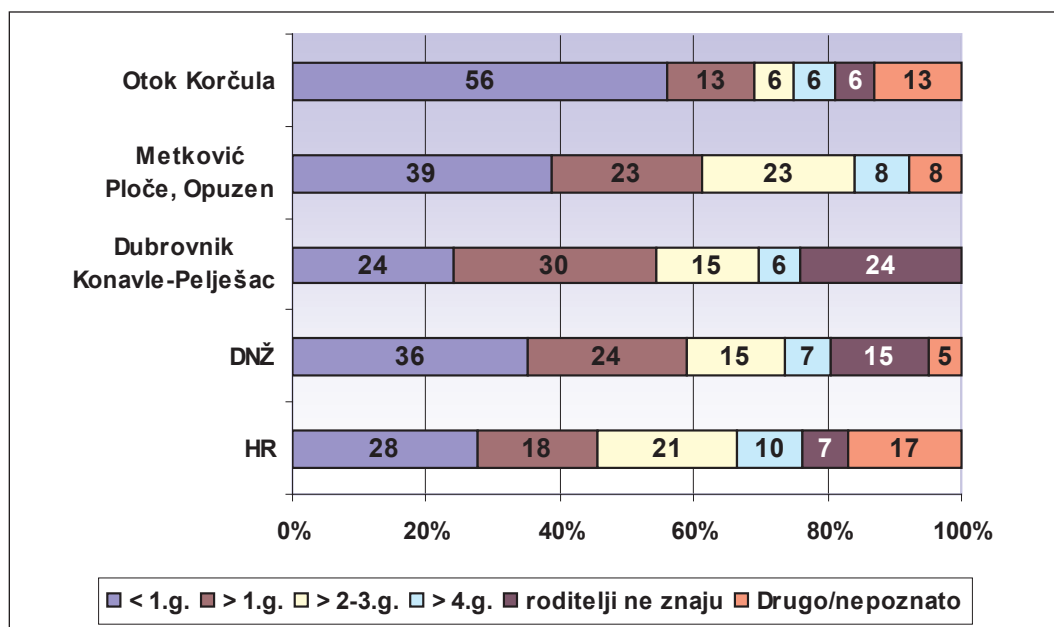

Za konzumiranje opijata kod djece roditelji saznaju različito u raznim sredinama. Tako je unutar prve godine o zlouporabi opijata kod svoje djece znalo 40% (57% u 2006.) roditelja u gradu Korčuli, 33% (39% u 2006.) u Veloj Luci. U Dubrovniku je 16% roditelja znalo unutar prve godine, a najmanji udio roditelja je u Metkoviću (11%). Ako dodamo i udio roditelja koji je o ovisnosti djeteta doznao nakon godine dana, onda najmanje trećina roditelja dozna o ovisnosti svoje djece unutar dvije godine od početka konzumiranja. Svaki deveti roditelj osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u Dubrovačko-neretvanskoj županiji ne zna da se njegovo dijete liječi zbog ovisnosti o psihoaktivnim drogama.

Tablica 20. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u 2007. u DNŽ prema vremenu kada su roditelji saznali za ovisnost – usporedba HR, DNŽ, regije u županiji

Kad su roditelji saznali?	HR	DNŽ	Dubrovnik Konavle, Pelješac	Metković Ploče, Opuzen	Otok Korčula
Unutar prve g.	27,5%	35,5%	24,2%	38,5%	56,3%
Nakon 1 g.	18,1%	24,2%	30,3%	23,1%	12,5%
Nakon 2-3 g.	21,1%	14,5%	15,2%	23,1%	6,3%
Nakon 4 i više g.	10,2%	6,5%	6,1%	7,7%	6,3%
Roditelji ne znaju	6,6%	14,5%	24,2%	0%	6,3%
Drugo/nepoznato	16,5%	4,8%	0,0%	7,7%	12,5%
Sveukupno	100%	100%	100%	100%	100%

Graf 19. Udio (%) osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u 2007. u DNŽ prema vremenu kada su roditelji saznali za ovisnost – usporedba HR, DNŽ, gradovi i regije u županiji

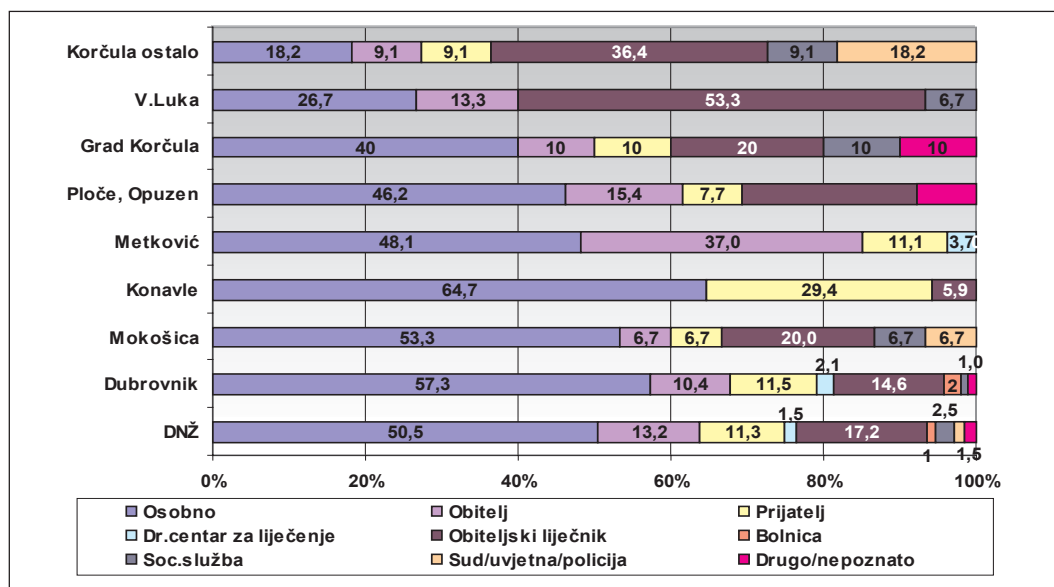

I za konzumiranje neopijata unutar prve godine sazna više od trećine roditelja (36%), najviše na otoku Korčuli (56%), zatim u neretvanskom području (39%), a najmanje na dubrovačkom području (24%). Zbog malog broja osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u pojedinim mjestima, teško je raditi usporedbe i donositi zaključke o razlikama među gradovima i mjestima, ali ipak možemo zaključiti da roditelji na otoku Korčuli nešto ranije prepoznaju (doznaju) da njihova djeca uzimaju droge, nego u drugim dijelovima županije i Hrvatske.

Tablica 21. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u Hrvatskoj, DNŽ i gradovima i mjestima u županiji prema načinu upućivanja na liječenje i vrsti droge

Tko je osobu uputio na liječenje	DNŽ	Dubrovnik Pelješac	Mokošica	Konavle	Metković	Ploče Opuzen	Grad Korčula	Vela Luka	Otok Korčula ostalo
Osobno	103	55	8	11	13	6	4	4	2
	50,5%	57,3%	53,3%	64,7%	48,1%	46,2%	40,0%	26,7%	18,2%
Obitelj	27	10	1		10	2	1	2	1
	13,2%	10,4%	6,7%	0%	37%	15,4%	10%	13,3%	9,1%
Prijatelj	23	11	1	5	3	1	1		1
	11,3%	11,5%	6,7%	29,4%	11,1%	7,7%	10%	0%	9,1%
Dr. centar za liječenje	3	2			1	0			0
	1,5%	2,1%	0%	0%	3,7%	0%	0%	0%	0%
Obiteljski liječnik	35	14	3	1		3	2	8	4
	17,2%	14,6%	20%	5,9%	0%	23,1%	20%	53,3%	36,4%
Bolnica	2	2				0			0
	1%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Soc.sluzba	5	1	1			0	1	1	1
	2,5%	1%	6,7%	0%	0%	0%	10%	6,7%	9,1%
Sud/uvjet. /policija	3	0	1			0			2
	1,5%	0%	6,7%	0%	0%	0%	0%	0%	18,2%
Drugo/ nepoznato	3	1				1	1		0
	1,5%	1%	0%	0%	0%	7,7%	10%	0%	0%
Sveukupno	204	96	15	17	27	13	10	15	11
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Graf 20. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u DNŽ prema načinu upućivanja na liječenje u pojedinim regijama i gradovima

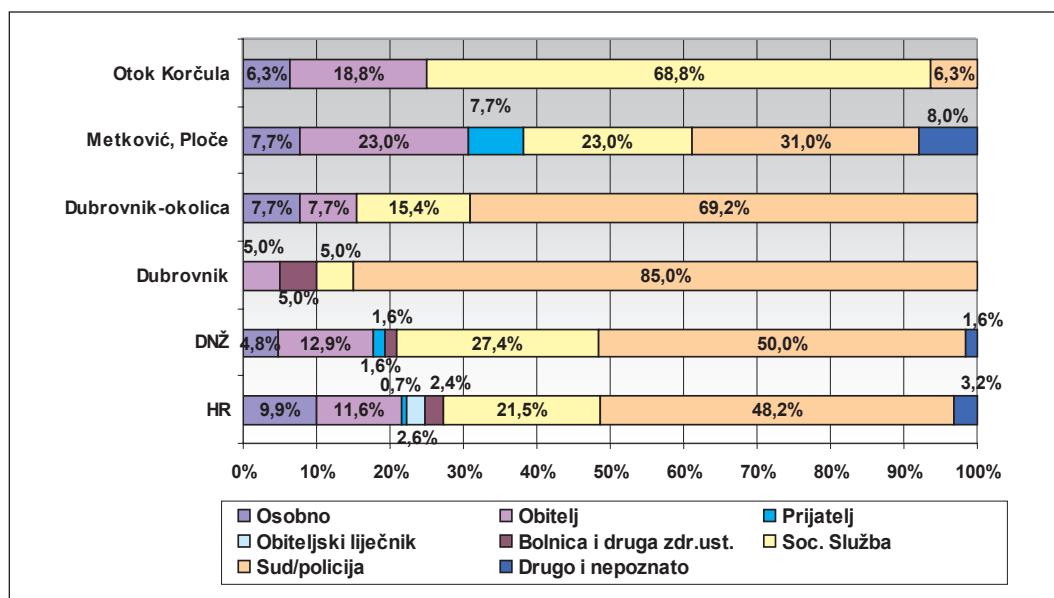
U Dubrovačko-neretvanskoj županiji, osobe liječene zbog zlouporabe opijata, na liječenje najčešće dolaze samoinicijativno (51%), na drugom mjestu po prvi put se nalazi obiteljski liječnik (17%), a obitelj na trećem (13,2%). U usporedbi s prosjekom HR, u našoj županiji značajno je manji udio osoba koje dolaze samoinicijativno: 51% (DNŽ) prema 65% (HR), a značajno veći udio osoba koje dolaze na liječenje pod utjecajem obitelji 13,2% u usporedbi sa 6,5% u HR. U 2007. u DNŽ, na liječenje zbog opijatske ovisnosti

ukupno obiteljski liječnici uputili su 35 osoba ili 17,2% ukupne populacije osoba liječenih zbog zlouporabe opijata, čime se naša županija ne razlikuje značajno od prosjeka Hrvatske gdje je 14,6% osoba na liječenju zbog opijatske ovisnosti upućeno od strane obiteljskih liječnika. Situacija se značajno razlikuje na otoku Korčuli gdje su liječnici obiteljske medicine na liječenje uputili 53% osoba liječenih zbog opijatske ovisnosti u Veloj Luci i 36% osoba iz ostalih mjesta na otoku Korčuli.

Tablica 22. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u 2007. u Hrvatskoj, DNŽ i regijama u županiji prema načinu upućivanja na liječenje

Tko je osobu uputio na liječenje	Hrvatska	DNŽ	Dubrovnik	Mokošica Konavle Pelješac	Metković Ploče Opuzen	Otok Korčula
Osobno	145	3		1	1	1
	9,9%	4,8%	0%	7,7%	7,7%	6,3%
Obitelj	169	8	1	1	3	3
	11,6%	12,9%	5,0%	7,7%	23,0%	18,8%
Prijatelj	10	1		0	1	0
	0,7%	1,6%	0%	0%	7,7%	0%
Dr.centar za liječenje	12	1	1	0	0	0
	0,8%	1,6%	5,0%	0%	0%	0%
Obiteljski liječnik	38	0		0	0	0
	3%	0%	0%	0%	0%	0%
Bolnica	23	0		0	0	0
	2%	0%	0%	0%	0%	0%
Soc.slужba	314	17	1	2	3	11
	21,5%	27,4%	5%	15,4%	23%	68,8%
Sud/uvjetna/policija	704	31	17	9	4	1
	48,2%	50%	85%	69,2%	31%	6,3%
Drugo/nepoznato	47	1		0	1	0
	3,2%	1,6%	0%	0%	8%	0%
Sveukupno	1462	62	20	13	13	16
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Graf 21. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u 2007. u Hrvatskoj, DNŽ i regijama u županiji prema načinu upućivanja na liječenje

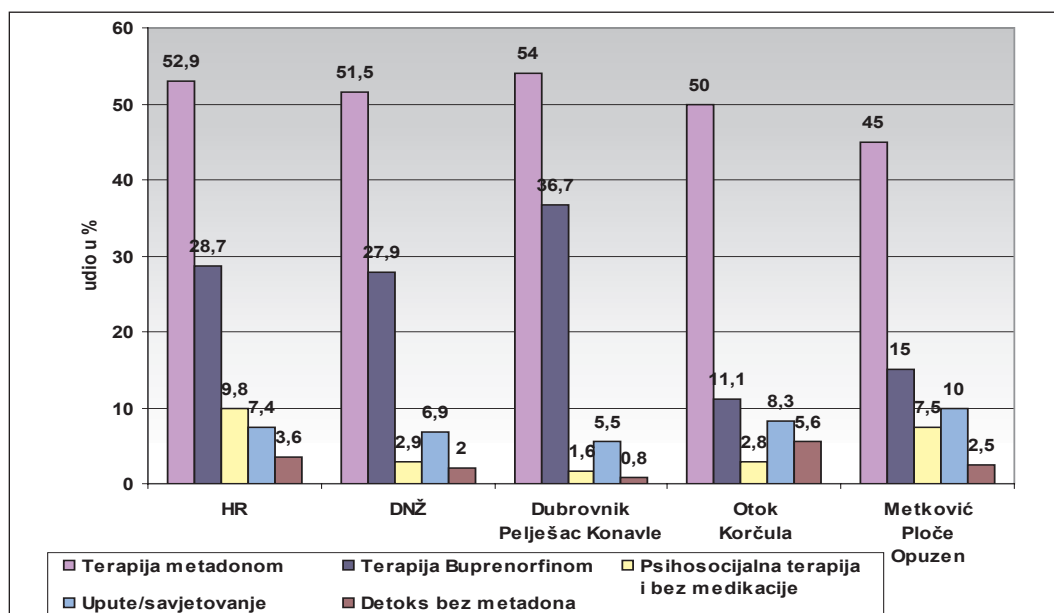
Za ostala sredstva ovisnosti (uglavnom marihuana), u Dubrovačko-neretvanskoj županiji najveći broj osoba, njih 77%, uključeno je u terapiju posredstvom odvjetništva i Centra za socijalnu skrb, najviše u Dubrovniku (90%), najmanje u Metkoviću (54%). Iako se radi o mlađim osobama i većina koristi neopijatske droge najmanje dvije-tri godine, obitelj se nalazi tek na trećem mjestu sa udjelom od jedva 13%. Roditeljski utjecaj nešto je bolji na otoku Korčuli s 19% i Metkoviću s 23% udjelom u dovođenju konzumiranja marihuane u Odjel. Najlošija situacija je u Dubrovniku, gdje je samo 5% osoba zbog zlouporabe marihuane došlo u tretman na nagovor obitelji. Ova je činjenica poražavajuća jer govori o nefunkcionalnosti roditelja u njihovoj ulozi da svoju djecu zaštite ili im pomognu u suočavanju s rizičnim ponašanjem konzumiranja psihoaktivnih droga još u ovoj ranoj eksperimentalnoj fazi. Zato naglašavamo ulogu policije i državnog odvjetništva u otkrivanju i upućivanju u tretman osoba koje zlorabi psihoaktivne droge, ali i ulogu škole i Obiteljskog centra i drugih institucija koje bi svojim programima pomogli obitelji da bude uspješnija u prepoznavanju i ranoj intervenciji u situacijama kada njihova djeca započnu sa konzumiranjem psihoaktivnih droga.

Samo 5% na liječenje došlo je osobno, što je dvostruko manje nego je prosjek za HR (9,9%). 2% je došlo na nagovor prijatelja (7,7% u Metkoviću i Pločama), dok liječnik primarne zdravstvene zaštite nije uputio niti jednu osobu zbog zlouporabe neopijatskih droga u tretman u Odjel. Prosjek za HR je također nizak i iznosi tek 2,6%.

Tablica23. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. u Hrvatskoj, DNŽ i gradovima i mjestima u županiji prema načinu početka liječenja

Način početka liječenja	HR	DNŽ	Dubrovnik, Pelješac, Konavle	Otok Korčula	Metković, Ploče, Opuzen
Terapija metadonom	2141	105	69	18	18
	52,90%	51,50%	54%	50%	45%
Detoks bez metadona	145	4	1	2	1
	3,6	2,00%	0,80%	5,60%	2,50%
Psihosocijalna terapija i bez medikacije	395	6	2	1	3
	9,80%	2,90%	1,60%	2,80%	7,50%
Upute/savjetovanje	301	14	7	3	4
	7,40%	6,90%	5,50%	8,30%	10%
Tretman nije započeo	14	1	1	0	0
	0,30%	0,50%	0,80%	0%	0%
Upućen u drugi centar	19	0	0	0	0
	0,50%	0%	0%	0%	0%
Nepoznato i ostalo	17	17	1	8	8
	0,4	8,30%	0,80%	22,20%	20%
Terapija Buprenorfinom	1164	57	47	4	6
	28,70%	27,90%	36,70%	11,10%	15%
Sveukupno	4051	204	128	36	40
	100%	100%	100%	100%	100%

Graf 22. Način početka liječenja – nove i sve liječene osobe u 2007. u DNŽ prema regijama stanovanja

Najčešći početak liječenja osoba liječenih zbog zlouporabe opijata je spori detoks metadonom, u svim regijama (dubrovačko područje 38%, otok Korčula 44% i neretvansko područje 40%). Na drugom mjestu je održavanje subuteksom (Dubrovnik 37%, Korčula 11% i Metković i Ploče 15%). Sa svim medikamentozno liječenim osobama također se provodi i savjetodavni rad te ostali oblici pomoći (psihosocijalna intervencija, uključivanje obitelji itd.) prema programu za svaku osobu.

Rizična ponašanja

Među osobama liječenim zbog opijatske ovisnosti velik je rizik prenošenja zaraznih bolesti koje se prenose krvlju poput hepatitisa C, B i HIV infekcije. Prema podacima HZJZ-a u Izvješću o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u HR u 2007., oko 70-72% ovisnika dijelilo je igle i šprice barem jednom u životu. Od 2002. opaža se trend pada ovog rizičnog ponašanja. Udio osoba koje su dijelile igle i šprice u posljednjih mjesec dana opada kontinuirano od 38,6% u 2002.g. na 19,9% u 2007. Isti trend opaža se i u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Osim programa zamjene igala uz popratnu edukaciju korisnika, koji je vjerojatno pridonio ovoj promjeni, važno je naglasiti i promjenu načina uzimanja heroina zadnjih godina koji se sve češće ušmrkava, a manje uzima intravenoznim putem.

Tablica 24. Broj i osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u 2007. prema anamnestičkim podacima o zaraženosti Hepatitisom B, C i HIV-om

	ukupno testirani	negativan	pozitivan novoinficiran	ukupno pozitivni	nije testiran	Nepoznato	ukupno	% pozitivnih*
HIV	92	92	0	0	65	47	204	0%
hepatitis B	98	94	0	4	53	53	204	4,30%
hepatitis C	100	73	2	27	55	47	204	36,90%

* udio pozitivnih od ukupno testiranih

Od 204 osobe liječene zbog zlouporabe opijata u 2007., na HIV infekciju testirane su 92 (45%), na hepatitis B 98 (48%) i hepatitis C 100 (49%) osoba. Dok su sve testirane osobe negativne na HIV, na hepatitis B pozitivne su 4 (4%), a hepatitis C 27 (37%) testiranih osoba.

U 2007. u Centru za dobrovoljno savjetovanje i testiranje na HIV u DNŽ, savjetovanje su tražile još 102 osobe. Kod 75 osoba je obavljeno testiranje na hepatitis B, C i HIV. Njih 16 su u prošlosti bili iv. ovisnici. Sve testirane osobe bile su negativne.

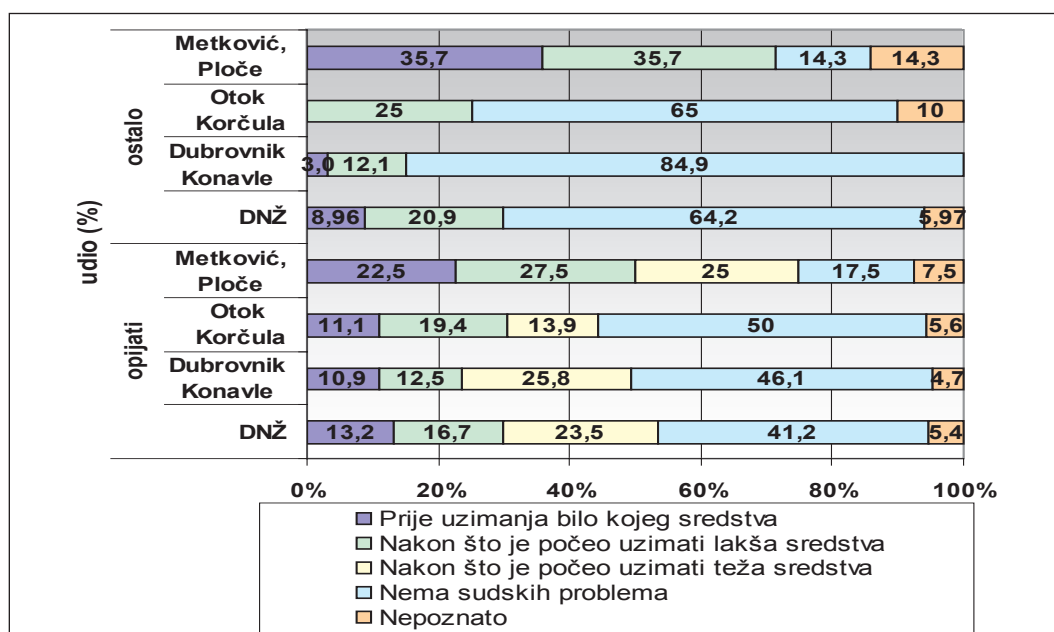
Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007. i kaznena djela

U posjedovanju droge u 2007., djelatnici Policijske uprave dubrovačko-neretvanske uhitili su 420 osoba (397 muških i 23 ženske osobe). Od ovih 420 osoba, njih 223 su recidivisti i 197 novih osoba, a 7 je malodobnih. Ukupno je podneseno 476 kaznenih i 352 prekršajne prijave.

Tablica 25. Broj i udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2007. u DNŽ prema prvom kaznenom djelu i regijama stanovanja

Kada je počinjeno prvo kažnjivo djelo?	DNŽ		Dubrovnik, Konavle, Pelješac		Otok Korčula		Metković, Ploče, Opuzen	
	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	ostalo	opijati	Ostalo
Prije uzimanja bilo kojeg sredstva	27 13,2%	6 9%	14 10,9%	1 3,0%	4 11,1%	0 25%	9 22,5%	5 35,7%
Nakon što je počeo uzimati lakša sredstva	34 16,7%	14 20,9%	16 12,5%	4 12,1%	7 19,4%	5 25%	11 27,5%	5 35,7%
Nakon što je počeo uzimati teža sredstva	48 23,5%	0 0%	33 25,8%	0 0,0%	5 13,9%	0 0%	10 25,0%	0 0%
Nema sudskih problema	84 41,2%	43 64,2%	59 46,1%	28 84,8%	18 50,0%	13 65%	7 17,5%	2 14,3%
Nepoznato	11 5,4%	4 5,97%	6 4,7%	0 0%	2 5,6%	2 10%	3 7,5%	2 14,3%
Sveukupno	204 100%	67 100%	128 100%	33 100%	36 100%	20 100%	40 100%	16 100%

Graf 23. Udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga u 2007. u DNŽ prema prvom kaznenom djelu i regijama stanovanja

Značajan udio osoba liječenih zbog zlorabe psihoaktivnih droga u Dubrovačko-neretvanskoj županiji ima sudskih problema, opijatski ovisnici (52,4%) češće od neopijatskih (29,9%), pri čemu postoje značajne razlike između regija u županiji.

Dok u Dubrovniku, Konavlima i Pelješcu samo 15% osoba liječenih zbog zlorabe neopijatskih psihoaktivnih droga ima problema sa zakonom, na otoku Korčuli ih je 25%, a u Metkoviću i Pločama čak 71%. Slično je i sa osobama liječenim zbog opijatske ovisnosti. Najviše problema sa zakonom imaju osobe liječene zbog opijatske ovisnosti u Metkoviću i Pločama (njih 75%), zatim u Dubrovniku (53%) i na zadnjem mjestu je otok Korčula (44%). Premda se o uzrocima i značajnosti ovih razlika ne može zaključivati temeljem ovih podataka, pogotovo što je broj osoba liječenih zbog zlorabe neopijatskih droga malen, a na podatke utječu između ostalog i starost ovisnika i način upućivanja na liječenje, ipak posebnu pozornost privlači činjenica da je u području Neretve od ukupno 16 osoba u terapiji zbog neopijatskih droga, njih 5 imalo problema sa zakonom i prije konzumiranja droga, a još njih 5 nakon što su počeli uzimati droge. Ukupno 13% opijatskih i 9% neopijatskih ovisnika u županiji, imalo je problema sa zakonom i prije uzimanja bilo koje psihoaktivne droge.

Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti surađuje s Općinskim državnim odvjetništvom. Naime, sve maloljetne i punoljetne osobe do navršene 21 godine, ukoliko su uhvaćene u kaznenom i prekršajnom djelu konzumiranja i posjedovanja psihoaktivnih droga, bivaju upućene u naš Odjel, direktno ili posredstvom Centra za socijalnu skrb. Djelatnici Odjela provode s njima savjetodavni rad, testiranje urina na psihoaktivne droge, te uključuju roditelje u tretman, a ponekad i školu. Program traje 6 mjeseci, a nakon uspješnog tretmana, osoba se otpušta. Izvješće o tretmanu, šalje se Državnom odvjetništvu. U 2007. u Savjetovalište Dubrovnik upućeno je 16 osoba, od kojih; 3 osobe se uopće nisu javile, 3 su se javile, a onda prestale dolaziti, 3 su još u tretmanu, a 7 je uspješno završilo tretman. Ukupno su u županiji upućene 24 osobe, od čega ih se javilo 17.

Odjel za maloljetničku delikvenciju CZSS, u 2007. godini uputio je 20 osoba (Dubrovnik 2, Korčula 10, Ploče 4 i Metković 4), koje su dobile sudsku mjeru obveznog liječenja, u naš Odjel. Od toga samo se 1 osoba nije javila u tretman.

Podaci o smrtima ovisnika u Hrvatskoj i Dubrovačko neretvanskoj županiji

Kako raste ukupni broj ovisnika, raste i broj umrlih ovisnika. Prema podacima HZJZ-a*, 1998. u HR su umrla 43 ovisnika, 1999.-63, 2000.-75, 2001.-78, 2002.-93, 2003.-106, 2004.-119 i 2005.-115, 2006.-108 i 2007.-150. Najčešći uzrok smrti je predoziranje heroinom. U 2007. prvi put je u Hrvatskoj zabilježena smrt kao posljedica predoziranja kokainom. Umrlo je 1 osoba iz naše županije. Od ostalih bolesti umrlo je 30 osoba, najviše od kronično virusnog hepatitisa C, zatim kardiomiopatije, sepse, zatajenja srca, upale pluća, u nesrećama stradalo je 9 osoba, a 3 su počinile samoubojstvo.

U Dubrovačko-neretvanskoj županiji, kao posljedica uzimanja droga 2007., umrlo je 10 osoba. Osoba umrla od kokaina, ujedno prva žrtva od kokaina u našoj županiji ali i Hrvatskoj, nije prethodno bila liječena.

Prikaz rada Odjela za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije u 2007.

U 2007. godini tim Odjela za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u Zavodu za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije, posjetilo je oko 400 osoba (266 osoba zbog zlorabe psihoaktivnih droga i članova njihovih obitelji), a ukupni broj posjeta Odjelu je 4499.

Tablica 26. Najvažnije zdravstvene i druge usluge obavljene u Odjelu za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti u 2007. prema vrsti i broju

Usluge	Broj
Intervju	116
Liječnički pregled	1349
Ispunjavanje Pampidou obrasca za registar HZJZ	85
Individualno savjetovanje	2140
Rad na modifikaciji ponašanja ovisnika	1203
Obiteljsko savjetovališni tretman ovisnika i članova obitelji	322
Psihoterapija ovisnika	1012
Grupna psihoterapija ovisnika	29
Obiteljska psihoterapija ovisnika i članova obitelji	148
Zdravstveno socijalna intervencija	184
Testiranja urina na prisutnost opojnih droga	1635
Telefonsko savjetovanje ovisnika, članova obitelji i drugo	1901
Predavanja, tribine, radionice	44
Sudjelovanje u radijskim i TV emisijama	8
Izveštaji za CZSS i Općinsko državno odvjetništvo	110
Pisanje izvještaja za HZZO, HZJZ, Ministarstvo zdravstva	39
Izrada godišnjaka	1
Ukupan broj dolazaka u Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	4499

Preventivne aktivnosti Odjela za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti

U svrhu smanjenja potražnje droga u populaciji učenika, prvenstveno srednjih škola, djelatnici Odjela za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti sudjeluju i u programima prevencije u školama te raznim edukacijama i drugim preventivnim aktivnostima u zajednici.

U 2007. djelatnici odjela ukupno su organizirali i sudjelovali na 42 predavanja (tribine ili radionice) za roditelje i učenike srednjih škola, te dvije edukativne radionice za stručnjake, a i sami su sudjelovali na 9 stručnih skupova i edukacija. Po pitanju suradnje sa školama, na žalost, u 2007. bile su samo dvije intervencije. Osim rijetkih izuzetaka, škole još uvijek nedovoljno upućuju ili prijavljuju slučajeve korištenja droga od strane učenika. A još uvijek se zaustavljaju intervencije zdravstvenog djelatnika prema učeniku i roditelju ili se situacije zataškavaju. Kroz rad županijskog Povjerenstva za prevenciju ovisnosti djelatnici Odjela nastoje dogovoriti pravila i protokole za efikasniju suradnju na planu sekundarne prevencije (rano otkrivanje i rana intervencija). Godine 2007. tiskan je prvi godišnjak: Prevencija i izvanbolničko liječenje ovisnosti u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2006. U radio i TV emisijama djelatnici Odjela sudjelovali su ukupno osam puta, a javnost su informirali i putem intervju a i novinskih članaka (ukupno 5 puta). Sudjelovali su u obilježavanju Svjetskog dana borbe protiv ovisnosti i Mjeseca borbe protiv ovisnosti. Povodom obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv ovisnosti, Odjel je na području županije uz informiranje putem medija organizirao kampanju “Rano otkrivanje eksperimentatora droga – pomoć obiteljima” uz besplatnu podjelu testova za otkrivanje droga putem urina roditeljima.

Projekt je započeo na Dan borbe protiv ovisnosti 26.6.2007. Tom prigodom je uz informiranje i besplatnu podjelu testova roditeljima organizirano predstavljanje Odjela na Stradunu. Roditeljima je još uvijek neugodno otvoreno razgovarati o sumnjama da njihovo dijete možda uzima drogu. Kroz sljedeće mjesece na

području cijele županije, održan je niz edukativnih predavanja i tribina za roditelje, uz besplatnu podjelu testova na droge. Na tribinama je ukupno sudjelovalo oko 300 roditelja, dok je ukupno podijeljeno oko 600 testova. Najveću zabrinutost i interes pokazali su roditelji na otoku Korčuli, gdje je problem najizraženiji. Prema podacima iz ankete, 15% roditelja učenika srednje škole sumnja da njihovo dijete uzima drogu, dok ih još 33% nije sigurno uzima li njihovo dijete drogu. O problemu droge sa svojom djecom razgovara 59% (od toga 24% često) roditelja učenika srednje i 55% (od toga 6% često) roditelja učenika osnovne škole. Da je njihovo dijete otporno na nagovor, odgovorilo je samo 33% roditelja srednje škole i 46% roditelja osnovne škole.

Da otkriju kako njihovo dijete uzima drogu, 80% roditelja osnovne škole otišlo bi u Centar za liječenje i prevenciju bolesti ovisnosti i potražili pomoć. Isti odgovor dalo je samo 52% roditelja učenika srednje škole, što govori kako roditelji lakše govore o i spremniji su tražiti rješenje problema dok on nije prisutan, a kad se problem pojavi, gube snagu suočavanja i povlače se, pokušavajući riješiti problem u krugu obitelji (11% roditelja učenika osnovne i čak 28% roditelja učenika srednje škole). Iako lako dostupnu, pomoć u školi potražilo bi samo 4% roditelja srednje škole.

Slika 1. Press konferencija – predstavljanje godišnjaka Prevencija i izvanbolničko liječenje ovisnosti u DNŽ u 2006.g.

Slika 2. Predstavljanje Odjela na Stradunu uz besplatno dijeljenje test traka na droge i edukaciju građanstva

Preventivne aktivnosti Odjela za školsku medicinu Zavoda za javno zdravstvo

U sklopu preventivnih aktivnosti liječnici Službe za školsku medicinu, u 2007. održali su velik broj predavanja učenicima i roditeljima u gotovo svim osnovnim i srednjim školama na temu: “Pušenje” i “Utjecaj droga na mozak”. Za roditelje srednjih škola održane su radionice s temom “Alkohol i mladi” “Uloga roditelja u prevenciji ranog pijenja kod mladih”, a za učenike parlaonice “Alkohol na zabavama ZA / PROTIV”. Tako je nekom od tema iz prevencije ovisnosti u 2007. obuhvaćeno oko 1563 djece osnovnih, 744 učenika srednjih škola i oko 1134 roditelja. Na području cijele županije, ukupno je održano oko 136 predavanja (radionica ili tribina).

U sklopu djelovanja županijske Koordinacije za sprječavanje bolesti ovisnosti od 15.11 do 15.12. 2007., brojnim aktivnostima obilježen je Mjesec borbe protiv ovisnosti. Tema mjeseca bio je alkohol i rano pijenje kod djece i mladih. Brojnim temama vezanim uz alkohol, rane izlaske mladih, rano pijenje kod djece i mladih, najčešće greške roditelja u odgoju, važnosti roditeljskog nadzora i sl. u **svim osnovnim i srednjim školama u županiji, aktivno je u različitim aktivnostima, sudjelovalo ukupno oko 2700 djece i oko 1400 roditelja (učenici VI.-VIII. razreda osnovne i I.-II. razreda srednje škole).** U realizaciji aktivnosti su sudjelovali pedagozi, psiholozi, nastavnici, liječnici i socijalni radnici. S djecom su održane

[illegible][illegible]

43

Sažetak

Dok je opisujući situaciju iz 2006. Svjetsko izvješće o kretanju droga u svijetu za 2007. (World Drug Report 2007), ukazivalo na stabilizaciju problema s drogama u svijetu, Izvješće za 2008. govori kako je stabilizacija pod prijetnjom: rekordna berba i proizvodnja opijuma u 2007., ponovno povećavanje kultivacije koke, Afganistan postaje jedan od glavnih proizvođača hašiša, a u razvijenim zemljama proizvodnja marihuane u zatvorenom daje sojeve snažnijeg djelovanja.

Unatoč gore spomenutom porastu površina pod kokom, one su još uvijek znatno manje nego u ranijem periodu od 1990-ih do 2000. pa je zadnjih nekoliko godina proizvodnja kokaina u svjetskim razmjerima ipak stabilna. Iako raste proizvodnja na svjetskoj razini, potražnja za heroinom u cjelini, također je relativno stabilna. Po zasadenim površinama, proizvedenim količinama i broju konzumenata, svjetskim ilegalnim tržištem dominira konoplja (marihuana), no procjene su da se ukupna količina zadržava na istoj razini zadnjih godina. Ima naznaka da raste proizvodnja amfetamina, a pada proizvodnja ecstasyja.

Po veličini problema, u Europi i Aziji na prvom mjestu su i dalje opijati (uglavnom heroin), a u Americi kokain, dok je u Africi najveći broj zahtjeva za liječenjem povezan s marihuanom.

Geostrateška pozicija Hrvatske čini je tranzitnom zemljom preko koje se opojna droga krijumčari na putu između zemalja proizvođača i zemalja potrošača. U novije vrijeme Balkan postaje raskršnicom, ne samo za heroin, nego i za kokain koji brodovima stiže iz zemalja Južne i Centralne Amerike. Iako se 99% kokaina prosljeđuje u zemlje zapadne Europe, dio isporuke ostaje i za zemlje duž „Balkanske rute“.

U Dubrovačko-neretvansku županiju, droga dolazi iz više smjerova; iz pravca Splita magistralom i preko Vele Luke, pravca Bosne i Hercegovine, preko Metkovića i Ivanice, te iz pravca Crne Gore. Dio droge dolazi prekooceanskim brodovima u luku Ploče, na svom putu prema Europi, a vjerojatno dio droge dolazi i prekooceanskim avionskim linijama. Mala količina stiže poštanskim pošiljkama iz Hrvatske, u ljetnim mjesecima turisti određeni dio droge donose sobom za vlastitu uporabu.

Po broju osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2007., Dubrovačko-neretvanska županija nalazi se iznad hrvatskog prosjeka i zauzima četvrto mjesto s 348,8 (266,8 opijatskih) liječenih osoba dobi 15-64 g. na 100 000 stanovnika.

Od 1996. do 31.12.2007. ukupno su evidentirane 802 osobe s područja Dubrovačko-neretvanske županije, liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga (od toga 442 na opijatima). U 2007. liječeno je ukupno 280 osoba (od čega 14 u drugim zdravstvenim ustanovama u Hrvatskoj). Glavno sredstvo zlouporabe među liječenim osobama su opijati kod 204 osobe (76,7%), marihuana kod 59 (22%), a ostala sredstva kod 3 osoba (1%). Kao i na razini Hrvatske, prisutan je trend pada udjela novih osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u ukupnom broju liječenih osoba i on odražava činjenicu da je ovisnost kronična bolest i sve je veći broj onih koji se liječe kroz dulji period ili recidiviraju, a istovremeno je još jedan dokaz trenda stabilizacije zlouporabe heroína, koji se opisuje u svijetu, Europi i Hrvatskoj.

Osobe liječene zbog zlouporabe neopijata prosječno su mlađe životne dobi (21,4 g), u prosjeku su nižeg obrazovnog statusa, budući da su još u procesu školovanja. Prosječna starost osoba liječenih zbog zlouporabe opijata je 30,4 g., svaka četvrta osoba nema završenu srednju školu, najmanje u Dubrovniku (5%), a najviše u neretvanskom području (48%), dok je osoba s višom i visokom školom najviše u Dubrovniku (9,3%).

Osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga imaju značajno veću stopu nezaposlenosti od ostale populacije pa je udio nezaposlenih osoba liječenih zbog zlouporabe opijata na razini županije 42%, dok je situacija najteža u Metkoviću i Pločama gdje je udio nezaposlenih osoba liječenih zbog zlouporabe opijata 65%. Među osobama konzumentima neopijatskih droga dominiraju učenici u svim regijama, najviše na otoku Korčuli (50%) i najmanje na neretvanskom području (31%).

Najveći udio osoba liječenih zbog zlouporabe droga živi s primarnom obitelji, koja im pruža podršku u periodu liječenja. Osobe na liječenju zbog zlouporabe neopijatskih droga uglavnom su neoženjene i neudane. Svaka treća osoba liječena zbog zlouporabe opijata stupila je u bračnu (izvanbračnu) zajednicu (62 osobe), od čega se svaka treća osoba razvela, a svaka deseta zbog smrti ostala bez partnera. Najviše rastavljenih bračnih parova je u Metkoviću (9 ili 53%). U odnosu na 2006., kada je među opijatskim ovisnicima bilo 6 rastavljenih brakova, 2007. bilo ih je 19, što je posebno značajno imati na umu obzirom na sve veći broj osoba liječenih zbog zlouporabe droga (49) koji imaju djecu. Za razliku od prosjeka Hrvatske gdje je najčešći povod uzimanja sredstava ovisnosti kod osoba liječenih zbog zlouporabe opijata utjecaj vršnjaka, u našoj županiji je to znatiželja. Kod osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata najčešći povod uzimanja i u HR i u županiji je znatiželja. Kao prvo sredstvo ovisnosti (tzv. „ulazna droga“) i dalje je marihuana (kanabinoidi): kod liječenih osoba na opijatima 74% i kod ostalih 95%. Heroin kao prvo sredstvo je probalo oko 20% osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga.

Prosječna dob u kojoj osobe liječene zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u DNŽ probaju prvu drogu je 16,5 godina. Prvo uzimanje glavnog sredstva (opijata) za liječene osobe na opijatima događa se gotovo četiri godine kasnije (20,2 g.), a prvo intravenozno uzimanje godinu dana kasnije (21,2 g.). Prvi put dolaze na liječenje u dobi od 27 godina. Prvo uzimanje glavnog sredstva kod osoba liječenih zbog neopijata je 16,8 godina, prvi put dolaze na liječenje oko 4 godine kasnije (20,5 g.). Vrijeme koje protekne od prvog kušanja bilo koje psihoaktivne droge do dolaska na liječenje i dalje vrlo dugo, 10,5 godina za opijate i 4 godine za neopijate. Kako je većina osoba liječenih zbog zlouporabe neopijata u sustav liječenja uvedena posredstvom policije i odvjetništva, i kako je za većinu liječenih osoba prvo psihoaktivno sredstvo i dalje marihuana, iz ovih podataka vidljivo je koliko je velika uloga policije u hvatanju osoba u posjedovanju psihoaktivnih droga, odvjetništva u donošenju mjera da se uhvaćene osobe upute na liječenje, kao i školskih preventivnih programa koji bi trebali u ranoj fazi prepoznati eksperimentatore i omogućiti da što veći broj osoba dođe na tretman u što ranijoj fazi, kako bi se spriječilo da se kreću prema težim oblicima zlouporabe psihoaktivnih droga.

Iako su podaci o duljini ukupnog konzumiranja psihoaktivnih droga do dolaska na liječenje izrazito nepovoljni, podaci o duljini redovitog konzumiranja do dolaska na liječenje osoba koje na liječenje dolaze po prvi put, znatno su optimističniji. Vrijeme redovitog uzimanja bilo koje psihoaktivne droge kontinuirano se smanjuje od 2004. kada je iznosilo 8,7 g. za opijate i 4,1 g. za neopijate do 2007. kada iznosi 3,7 g. za opijate i 2,5 g. za neopijate.

Kod osoba liječenih zbog zlouporabe opijata, članovi obitelji su bili prvi koji su saznali za ovisnost, a slijeđe ih prijatelji ili poznanici i policija. Unutar dvije godine najmanje trećina roditelja dozna o ovisnosti svoje djece, dok svaki deveti roditelj osoba liječenih zbog zlouporabe opijata u DNŽ ne zna da je njegovo dijete ovisnik. Za zlouporabu neopijatskih droga prvi su saznali policija i organi gonjenja, a zatim članovi obitelji ali s udjelom od 12-25%, pa je jasno kako u praksi najveću ulogu u otkrivanju konzumenata neopijatskih droga (prvenstveno marihuane) ima policija.

U DNŽ, (kao i HR) osobe liječene zbog uzimanja opijata, na liječenje najčešće dolaze samoinicijativno. Na drugom mjestu po prvi put se nalazi obiteljski liječnik (17%), a obitelj tek na trećem (13,2%). Po broju osoba upućenih u tretman od strane obiteljskog liječnika na prvom mjestu se nalazi Vela Luka s udjelom od 53%, a slijedi je ostali dio otoka Korčula s udjelom od 36%.

Za ostala sredstva ovisnosti, u DNŽ, najveći broj osoba (77%) uključen je u terapiju posredstvom odvjetništva i Centra za socijalnu skrb. Iako se radi o mlađim osobama i većina koristi neopijatske droge najmanje dvije tri godine, obitelj kao ona koja je dovela osobu na liječenje se nalazi tek na trećem mjestu s udjelom od jedva 13%.

Najčešći početak liječenja osoba liječenih zbog zlouporabe opijata je spori detoks metadonom (52%), a na drugom mjestu je održavanje subuteksom (28%). Sa svim medikamentozno liječenim osobama također se provodi i savjetodavni rad te ostali oblici pomoći prema programu za svaku osobu.

Među osobama liječenim zbog zlouporabe opijata, njih 45-49% je testirano na HIV, hepatits B i/ili C. Među testiranim osobama ni jedna nije pozitivna na HIV, dok je na hepatits B pozitivno 4%, a hepatits C 37% testiranih osoba.

U posjedovanju droge u 2007., djelatnici Policijske uprave u DNŽ uhvatili su 420 osoba (397 muških i 23 ženske osobe), od čega 223 recidivista i 197 novih osoba, a 7 je malodobnih. Podneseno je 476 kaznenih i 352 prekršajne prijave. Temeljem dobivene sudske mjere obveznog liječenja, od strane Državnog odvjetništva u Odjel su upućene 24 osobe, dok je još 20 osoba upućeno od strane Odjela za maloljetničku delikvenciju CZSS.

Značajan udio osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Dubrovačko- neretvanskoj županiji ima sudskih problema, opijatski ovisnici (52,4%) češće od neopijatskih (29,9%), pri čemu postoje značajne razlike između regija u županiji, sa značajno najvećim udjelom u neretvanskom području.

U Dubrovačko-neretvanskoj županiji, kao posljedica uzimanja droga, 2007. umrlo je 10 osoba, među kojima i prva žrtva kokaina u Hrvatskoj.

Izvor podataka:

1. HZJZ (Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2007.g. Prim. dr.sc. Marina Kuzman i sur. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (www.hzjz.hr))
2. Annual report 2007: the state of drug problem in Europe, Luxembourg: Official Publications of the European Communities <http://www.emcdda.europa.eu/publications/online/ar2008/bib>
3. 2007 World Drug report, United Nations, <http://www.unodc.org>
4. Suzbijanje zlouporabe opojnih droga www.mup.hr
5. Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije – Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti

